Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 80 ◆ Четвер, 25 квітня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ЛЕЛЕКИ, ЛЯЛЬКИ І ЛАКЕДЕМОНЯНИ

Колись, їй-Богу, воювали куди розумніше, аніж тепер.

Ото, бувало, воюють-воюють, а затим хтось глипне на небо, та й каже: стоп, хлопці, лелеки прилетіли, сіяти пора, бо, як не обсіємося, на той рік і воювати не буде за що!

Тут же переставали битися й розходились собі.

І, слід сказати, чимало встигали зробити до відльоту лелек у теплі краї. Встигали і посіяти, і доглянути, і зібрати, і з жінкою налюбитися, і дітей чомусь розумному навчити — там же, у полі, бо такого поняття як «літні канікули» тоді не було.

Фото Юрія ЮРЧЕНКА.

(Закінчення на 9-й стор.).

ВЕРХОВНА Рада СРСР постановила підтримати основні положення програми дій Кабінету міністрів по виведенню економіки з кризи. Програму запропоновано доопрацювати з урахуванням зауважень республік, комітетів і комісій союзного парламенту. Про підсумки доповісти до 20 травня ц. р. Усі конкретні рішення розроблятимуться й прийматимуться у тісній взаємодії з республіками, у зв'язку з чим визнано за необхідне прискорити створення Міжреспубліканської ради з економічної реформи. Інформацію про хід виконання програми Верховна Рада СРСР слухатиме у жовтні 1991 року.

ДО Києва прибула заступник Генерального секретаря ООН, генеральний директор Відділення ООН у Відні, координатор ООН з питань подолання наслідків аварії на ЧАЕС Маргарет Енсті.

У ЗВЕРНЕННІ блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Філарета і священного Синоду у зв'язку з п'ятою річницею аварії на Чорнобильській АЕС говориться, що вже п'ятий рік зелений квітень не приносить нам весняної радості. Вже п'ятий рік цвітом скорботи і суму зацвітають чорнобильські садки. І болить серце, бо знає, що не на добро це, не на життя.

Чим же будемо спокутувати свої провини і жорстокі помилки, чим вилікуємо цю страшну чорнобильську рану? Тільки ділами милості, милосердя і плодами любові, бо і слово Боже вказує нам: милостинями спокутуйте гріхи ваші.

ТРИВАЄ ВІЗИТ У БАВАРІЮ

Мюнхен, 23 квітня (Укрінформ). Напруженим видався другий день офіційного візиту делегації Верховної Ради Української РСР на чолі з Л. Кравчуком до Вільної держави Баварії.

Вранці наші парламентарії відвідали держканцелярію, де мали розмову з прем'єр-міністром Баварії доктором М. Штрайблем. Ішлося про перші кроки до наповнення реальним змістом партнерських зв'язків між обома державами. Л. Кравчук розписався у Книзі почесних гостей баварського уряду.

Потім члени делегації детально ознайомилися з роботою ландтагу — найвищого законодавчого органу Вільної держави Баварія і в свою чергу розповіли про діяльність Верховної Ради УРСР, дали відповіді на численні запитання німецьких парламентаріїв. Голова Верховної Ради УРСР розписався у Книзі почесних гостей Баварського ландтагу.

У другій половині дня на пленарному засіданні ландтагу виступив тепло зустрінутий присутніми Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук.

ПРОМОВА Л. КРАВЧУКА

Шановний пане Президент!

Шановні депутати!

Передусім хотів би щиро подякувати за надану мені можливість виступити перед депутатами Баварського парламенту. Баварію і Україну останнім часом поєднують дружні і плідні зв'язки, які ми маємо твердий намір всебічно розвивати.

Я, всі члени нашої делегації високо оцінюємо результати тих зустрічей, які відбулись у нас вчора в Бонні з федеральним Президентом ФРН Ріхардом фон Вайцзеккером і заступником федерального канцлера, міністром закордонних справ ФРН Гансом-Дітріхом Геншером. Вони свідчать про прагнення обох сторін йти далі по шляху взаємовигідного співробітництва в різних галузях, на користь українського та німецького народів.

Ви знаєте, що сьогодні в нашій країні відбуваються складні й неоднозначні політичні процеси, які по-різному сприймаються на Заході. З одного боку, це, як засвідчив недавній референдум, воля більшості народів України зберегти Союз на якісно новій основі. Водночас — демократизація всього нашого суспільного життя дала потужний імпульс до національного самовизначення кожного народу, більш глибокого усвідомлення свого місця і ролі в сучасному світі.

В результаті дії цих взаємозв'язаних тенденцій в політичному, економічному і соціальному житті УРСР відбуваються незворотні зміни. І головна з них — це утвердження справжнього державного суверенітету України.

У липні 1990 року її новий парламент прийняв документ історичної ваги — Декларацію про державний суверенітет. Хотів би особливо підкреслити, що всі політичні сили, які представлені у Верховній Раді України, виступають проти будь-яких спроб проігнорувати цю Декларацію, звідки б вони не виходили і якими причинами не пояснювались. Адже вона є правомочною формою волевиявлення народу України, спрямована на захист його корінних інтересів і аж ніяк не посягає на права та інтереси інших народів.

Саме такий підхід спонукав нас по-іншому подивитися на основні принципи нашої політики і зробити ряд кроків по шляху утвердження справжнього державного суверенітету.

Насамперед парламент України вже ухвалив цілу низку законодавчих актів, які наповнюють цей важливий документ реальним змістом, створюють правові умови для його втілення в життя.

По-друге, ми намагаємось уточнити наші уявлення про Союз і наше місце в цьому Союзі. Звичайно, ми зважаємо на об'єктивні процеси інтеграції всіх сфер суспільного життя, які відбуваються в світі, і ні в якому разі не виступаємо за руйнування Союзу. Ідеться не про якусь національну автаркію, а про врахування інтересів свого власного народу і відновлення історичної справедливості щодо нього.

Ми виступаємо за Союз, але не підновлений, а побудований на принципово нових началах, в якому кожний народ сміливо дивиться в майбутнє, є господарем у власному домі, об'єднується в Союз суверенних держав на засадах справжньої рівності, справедливості і взаємоповаги.

Хочу особливо підкреслити, що у питаннях стратегічної зовнішньої політики у нас немає істотних розбіжностей з тим курсом, який проводить Президент М. Горбачов, і ми готові брати найактивнішу участь у тих прогресивних перетвореннях, що відбуваються в світі. Ми лише хочемо, щоб враховувалися наші особливості й інтереси.

І, нарешті, третє. Ми хочемо чітко визначити місце України на міжнародній арені. В останньому десятиріччі XX століття наша республіка, без сумніву, повинна остаточно вирішити свою історичну долю як суверенна держава Європи на основі вільного вибору своїх політичної і економічної систем і національного самовизначення.

Ми прагнемо встановлення рівноправних партнерських зв'язків з усіма країнами світу, розширення участі у будівництві спільного європейського дому, закріплення прогресивних змін у всьому світі.

Ось ті деякі позитивні, на наш погляд, зрушення, які відбулись у республіці після прийняття Декларації про державний суверенітет України. Ми розуміємо, що це тільки перші, не завжди впевнені кроки.

Але ми маємо всі підстави сказати, що, незважаючи на напружену соціально-економічну обстановку в республіці, нам усе ж вдається утримувати ситуацію в руках, поступово добиватись її стабілізації. Як засвідчили результати недавнього опитування, політику державного суверенітету України підтримує більшість народу, представники різних національностей, що проживають на українській землі.

Ми сподіваємося, що все це допоможе нашій республіці зайняти належне місце в світовій і європейській співдружності. Не буде зайвим нагадати, що сьогоднішня Україна є першою в Європі по видобутку залізної руди, виробництву чавуну, сталі, мінеральних добрив, тракторів, цукру, другою — по видобутку вугілля і газу, третьою — по виробництву металообробних верстатів, електроенергії та цементу.

Разом з тим по душовому виробництву предметів широкого вжитку ми значною мірою відстаємо від передових країн. Незадоволений попит на споживчому ринку України надзвичайно великий і продовжує зростати, що разом з підвищенням цін створює соціальну напруженість.

Однак в умовах нової відкритої економіки і міжнародної економічної інтеграції ці недоліки структурного розвитку можуть і мають бути використані як резерви, як нові можливості.

Саме тому ми розраховуємо на розширення і більш ефективне використання зв'язків, які встановилися після підписання в 1990 році Спільної заяви про основні напрями партнерського співробітництва між Українською РСР і Вільною державою Баварія.

Створенню кращих умов для цього, безумовно, сприяли великі позитивні зміни, що сталися в Європі з ініціативи Радянського Союзу, об'єднання Німеччини, прийняття пакета договорів між СРСР та ФРН.

Ми раді констатувати, що за останній час вже немало зроблено по розвитку наших взаємовигідних контактів у сфері економіки, виробництва сільськогосподарської продукції, охорони навколишнього середовища, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, підготовки сучасних управлінських кадрів.

Хотіли б передати всім баварцям, вашому парламенту і уряду слова сердечної подяки від українського народу за ту велику і безкорисливу допомогу, яку ми одержали від вас у ході ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, та гуманітарну допомогу для дитячих будинків України. Це яскравий доказ тих теплих відносин, які встановилися між нашими народами.

Позитивно оцінюючи зроблене, ми одночасно думаємо і про нові перспективи нашого співробітництва. Вважаємо, що на нинішньому етапі треба прискорити процес встановлення прямих зв'язків між підприємствами і фірмами, насамперед у галузі машинобудування, електроніки, приладобудування, хімічної, легкої та харчової промисловості, сільськогосподарського виробництва.

Нині для нас дуже важливим є вивчення німецького досвіду формування, розвитку і функціонування ринкових відносин, соціального захисту населення, інтегрування національних економічних структур у систему світових господарських зв'язків.

Для того, щоб усунути всі штучні бар'єри, які тут ще існують, парламент України розробляє великий пакет нових законів, що стануть надійною правовою базою для вирішення цих проблем. До речі, найважливіший з них — Закон про основи зовнішньоекономічної діяльності — прийнято напередодні нашого приїзду до вас.

Словом, ми робимо все необхідне для того, щоб забезпечити режим найбільшого сприяння, юридичні та економічні гарантії для всіх зарубіжних, в тому числі баварських інвесторів.

Сьогодні, під час перебування на німецькій землі, мимоволі згадуються слова великого Гете: не можна досягти того, щоб народи думали однаково і всі любили один одного, — треба вміти розуміти, знати і терпіти один одного, треба навчитися домовлятися.

Хочу висловити надію, що візит нашої делегації до Вільної держави Баварія сприятиме дальшому розвитку плідного співробітництва з Україною, зміцненню дружби і взаєморозуміння між німецьким та українським народами.

Дякую за увагу.

* * *

Після промови, яка була вислухана з великою увагою, Л. Кравчук передав у дар Баварському ландтагу твір заслуженого художника України Миколи Гроха триптих «Легенда про древній Київ», що був створений митцем з нагоди 1500-річчя міста і експонувався в штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі у дні святкування цього ювілею.

Під оплески присутніх Президент ландтагу доктор В. Форндран сердечно подякував за подарунок, побажав українським гостям успішного перебування в Баварії.

Розширенню українсько-баварського співробітництва в різних галузях були присвячені зустрічі членів делегації В. Антонова, А. Зленка, Ю. Спіженка з політичними діячами і представниками ділових кіл Баварії.

Увечері від імені В. Форндрана було дано обід на честь високих гостей, де Президент Баварського ландтагу і Голова Верховної Ради Української РСР обмінялися промовами.

В. Форндран, зокрема, сказав:

— Я відчуваю особливу радість, що маю можливість сердечно привітати вас, вельмишановний пане Голово, та членів вашої делегації і сказати вам «Ласкаво просимо!». Я дуже задоволений тим, що після візиту членів президії Баварського ландтагу минулого року на Україну контакти між нашими країнами ще більше поглибилися.

Мій попередник Франц Гойбль після свого повернення з вашої країни розповідав мені про корисні та дуже відверті розмови, що їх мала баварська делегація в Києві. Цю справу ми хотіли б продовжити.

Хорошу основу для цього створює Спільна заява про основні напрями партнерського співробітництва між Україною і Баварією, підписана в січні минулого року. З того часу зроблено вже перші конкретні кроки цим шляхом. В галузі сільського господарства і харчової промисловості, охорони природи та перспективного розвитку вимальовуються обнадійливі обрії співпраці. Іншими сферами взаємного обміну стануть, наприклад, техніка, наукові дослідження, а також зустрічі молоді. Якщо створимо сприятливі загальні умови, то й у господарському секторі відкриються широкі можливості для плідної співпраці.

Дозвольте запросити вас разом зі мною підняти бо-

(Закінчення на 3-й стор.).

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською — 446-60-22

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-82-05, 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-69,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках.

ТРИВАЄ ВІЗИТ У БАВАРІЮ

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

кали за ваше особисте благополуччя, за мирне і щасливе майбутнє Радянського Союзу і Федеративної Республіки Німеччина, за прекрасну і міцну дружбу між Українською Радянською Соціалістичною Республікою та Вільною державою Баварія!

Із словом у відповідь виступив Л. Кравчук. Він сказав:

Шановний пане президент!
Пані й панове!
Товариші!
Грюс гот!

Дозвольте щиро подякувати ландтагу Баварії за запрошення відвідати вашу чарівну землю, за виняткову гостинність, привітність і увагу, які постійно відчуває наша делегація.

Хотів би також висловити особливе задоволення з приводу того, що наш візит до ФРН почався із зустрічі з керівництвом вашої країни. Приємно відзначити і те, що ця зустріч відбулася саме в єдиній Німеччині. Її об'єднання стало можливим завдяки просуванню людства до нового мислення, до нового міжнародного порядку.

Україну й Німеччину пов'язують давні політичні, економічні, культурні, історичні зв'язки. Вони базуються на близькості історичної долі наших народів, спільності інтересів і цілей, непохитній прихильності справі миру і прогресу.

Український народ щиро бажає будувати свої відносини з іншими народами і готовий до активних ділових зв'язків. Виходячи із зовнішньополітичних положень Декларації про державний суверенітет України, ми хотіли б використати позитивний потенціал українсько-баварського співробітництва для започаткування безпосередніх відносин України з Німеччиною, для взаємовигідних зв'язків у різних галузях.

Про те, якого значення ми надаємо розвиткові цих відносин, свідчить і наш візит в Баварію.

Упевнений, що результати цього візиту сприятимуть дальшому розширенню і зміцненню партнерських зв'язків між Україною і Вільною державою Баварія.

Великий поет України, геній людства Тарас Шевченко писав:

«Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь».

Виконуючи заповіт Великого Кобзаря, ми бажаємо всебічно розширювати обмін ідеями, людьми, досвідом, готові до контактів на всіх рівнях і у всіх сферах. Для цього ми маємо в своєму розпорядженні солідний виробничий і науково-технічний потенціал. В економіці наших країн чимало такого, що має взаємодоповнюючий характер, створює об'єктивні передумови для відкриття спільних підприємств, кооперації і спеціалізації.

У чудовий весняний час прибули ми на землю Баварії. Весна — це період, коли пробуджується усе живе на землі.

Пане Президент, мені відомо, що ви як і я, народилися у селянській сім'ї. Хто, як не ми, знаємо, якого значення надає селянин весняній порі, коли закладається основа майбутнього врожаю. У нас на Україні кажуть: яке посієш, таке й пожнеш.

Зустрічаючись з вами сьогодні, хочу висловити надію, що ми в змозі закласти добру основу для майбутнього врожаю. Для цього у нас є все необхідне.

Дозвольте проголосити тост за розширення і зміцнення партнерських зв'язків між Україною і Баварією на благо наших народів, в інтересах справи миру і прогресу.

Парламентська хроніка

МЕЖА ДЛЯ ПОКАЯННЯ

Вечірнє засідання 23 квітня

Тисячолітній досвід людства переконливо свідчить, що за все доводиться платити по великому рахунку. За віру, як і за насильницький атеїзм, також. Наші далекі предки-язичники в часи запровадження князем Володимиром християнства на Русі жертвували життям, відстоюючи свою віру. Так само дорого розплачувалися тисячі священнослужителів і простих людей за свою непохитність в недавні часи суцільної атеїзації країни. Та матеріалісти не врахували одного — знищуючи та зачиняючи церкви і собори, вони не лише збиткувалися над культовими спорудами, а й водночас підрубували коріння тисячолітньої моральності і духовності народів, які вібрала в себе релігія. Тож прийняття Закону Української РСР «Про свободу совісті та релігійні організації» стало не просто жестом доброї волі, а нагальною необхідністю.

Напевно, далеко не всі усвідомили непересічність цього документа, але, на мою думку, його з повним правом можна поставити в один ряд з історично важливими законами про землю, економічну самостійність, з Декларацією про державний суверенітет України. Адже вперше на державному рівні не лише проголошено, а й законодавчо закріплено свободу людського духу. І, можливо, колись у церковних хроніках згадуватимуть 23 квітня 1991 року як один з найсвітліших днів у час народної смути.

Не стверджуватиму, але й не заперечуватиму, що в прийнятті цього Закону Верховною Радою УРСР є перший елемент покаяння за неблаговидні діла своїх попередників. Тому, напевно, обговорення закону проходило без протистояння різних політичних фракцій. Хоча й доповнень та поправок, внесених народними депутатами, було чимало. І коли більшість з них не пройшло, це аж ніяк не свідчить про консервативність мислення або про небажання йти на уступки віруючим. Просто проект закону був підготовлений ґрунтовно, з урахуванням всіх думок. Саме в цьому більшість була одностайною.

Віднині всі релігійні організації після реєстрації їх статутів стають юридичними особами. Закріплено за ними право і на заснування підприємств, засобів масової інформації, створення навчальних закладів. Законом встановлено також, що ніхто не має права вимагати від священнослужителів відомостей, одержаних ними при сповіді віруючих. Тобто державою взято під охорону таємницю сповідання. На цю деталь я звернув увагу не випадково. Адже в недалекому минулому зміст сповіді інколи осідав в енкаведистських досьє і слугував підставою для обвинувального вироку.

Закріплено також рівне право віруючих різних конфесій на користування культовими спорудами. Дискусію викликало лише положення про те, що коли на користування культовою будівлею чи майном претендують різні релігійні організації, перевага надається тій з них, яка була власником цієї будівлі і майна на момент переходу їх у власність держави. І тут можна зрозуміти обурення народного депутата УРСР Степана Пушика, котрий, заперечуючи це положення, наголосив, що в такому разі на вулиці опиняться православні Української автокефальної церкви. Особливо це стосується західних областей України. Враховуючи пропозиції, депутати прийшли до висновку, що спірні питання вирішуватиму Ради народних депутатів та народний суд.

Були також пропозиції щодо ліквідації державного органу Української РСР у справах релігії. Але вони були відхилені більшістю голосів.

Незважаючи на присутність у залі лише двох третин загальної кількості депутатів, всі статті закону одержали переважаючу більшість голосів. Тобто практика мовби підтверджувала, що нинішні народні обранці готові спокутувати минулі гріхи держави. Та відчуття це було оманливим. Варто було народному депутатові УРСР Миколі Поровському запропонувати внести у закон ще один пункт про відшкодування збитків, завданих релігійним громадам у період насильницького запровадження атеїзму, як одностайність мов вітром здуло. Напевно, керівники різних рівнів, котрих у сесійному залі чимало, згадали, образно кажучи, про свої діряві кишені та дефіцит бюджету. Тому, очевидно, вирішили обмежити своє благодійництво. Отже, і покаяння закінчилося там, де зайшла мова про кошти. Переважаючою більшістю голосів пропозицію було відхилено.

Та народові не вперше піднімати віру і церкви з руїн. Головне — віднині дух його позбавлений обмежуючих пут.

Василь ТУГЛУК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ЯКИМ ШЛЯХОМ МИ ПІДЕМО ЧИ... ПОЇДЕМО?

Ранкове засідання 24 квітня

Півтори години сесія обговорювала проект Закону «Про джерела фінансування шляхового господарства Української РСР» і як результат за пропозицією депутатів В. Лобача, А. Бондарчука, М. Коробка, В. Шишкіна документ направили на доопрацювання в парламентських комісіях.

А почалося засідання з жартівливого, але з сумним підтекстом повідомлення депутата В. Леміша (Волинь), який розповів про дискусію в Міжнародній організації праці в Женеві. Коли депутат повідав там, що ми будуємо стільки-то кілометрів доріг з твердим покриттям, представники Африки запитали: «А які ще шляхи, окрім з твердим покриттям, ви будуєте?». Що їм мав відповісти представник країни з грунтовими, шлаковими, гравійованими, щебеневими, жорствяними шляхами, а то й просто непролазними манівцями?..

Ще раніше, наголошуючи на кардинальності проблеми доріг у країні, поет Роберт Рождественський, написав: «Комунізм — це Радянська влада плюс дороги». Як бачимо, останньої складової нема, а отже, нічого не вийшло і з сумарним результатом...

— А в нас з цифрами що діється?—запитував В. Леміш. — Усього ми називаємо 167 тисяч кілометрів шляхів загального користування. З них 40 тисяч — з покриттям перехідного періоду, 20 тисяч — грунтові. Тобто тільки десь трохи більше сотні тисяч кілометрів нормальних доріг. Я вважаю, що нам необхідно взяти приклад із суверенних країн Африки і в статистиці фіксувати тільки цифру доріг, що відповідають світовим стандартам.

До чого призвело наше «шляхове окозамилювання», пояснили й інші народні депутати. Через відсутність шляхів вимирають українські села: на Сумщині таких сіл близько 400, на Волині — майже 100, на Чернігівщині — понад 300, всього по республіці — більше 3 тисяч. Це призводить до втрати зібраного врожаю на бездоріжжі, до відтоку в міста сільської інтелігенції, молоді. Сьогодні не менше 10 тисяч кілометрів шляхів потрібно побудувати для того, щоб забезпечити під'їзди до сіл, ще 10 тисяч — так званих виробничо-технологічних: до ферм, корівників, полів, клубів тощо (М. Парасунько, Волинь). Економлячи карбованець на капіталовкладеннях у будівництво шляхів, через їх відсутність ми втрачаємо два карбованці. «Карбованці ж збираються в мільярди, а ми їх тільки підраховуємо...» — сумно констатував депутат А. Рибальченко (Одещина).

Головні ж претензії до запропонованого законопроекту можна узагальнити й розділити на дві групи. По-перше, депутати не розуміли, як відразу можна переходити до розгляду питання про фінансування будівництва доріг, не маючи законів про дороги, про шляховий фонд, які б визначали, хто господар доріг і хто відповідає за їх стан. По-друге, законопроект в основному передбачив фінансування будівництва за рахунок відрахувань з підприємств, із суми загального обсягу виробництва. Не було визначено остаточно й таке питання: хто ж відповідатиме за будівництво доріг, хто концентруватиме в своїх руках зібрані кошти. Якщо це державний концерн «Укршляхобуд», то де гарантія, що він вкладатиме гроші в будівництво потрібних доріг? — запитували депутати. Не чітко визначав документ і положення про сплату податків на будівництво доріг підприємствами, що реалізують паливно - мастильні матеріали, господарями приватних автомобілів.

Головуючий на сесії перший заступник Голови парламенту І. Плющ сказав, що новий закон має передбачати плату за користування дорогами з усіх, хто їздить ними. А депутати винесли свій вердикт: доопрацювати проект.

А в цей час фракційна робота, що нуртувала до цього поза межами сесійного залу, увірвалася й на високе зібрання. Одна за одною до головуючого надійшли заяви від опозиції і більшості про припинення роботи для узгодження позицій щодо подальших дій. Головний зміст їх — запропонувати вихід з того соціально-економічного стану, що склався в Києві та республіці поза сесійним залом. Питання про підвищення цін, про долю С. Хмари знову постали перед депутатами. І. Плющ за півгодини до кінця засідання оголосив перерву.

Володимир СКАЧКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».

Чорнобиль

НА ЗАКОНИ НАДІЙСЯ, А САМ...

Прес-конференція, присвячена прийнятим недавно Верховною Радою України законам «Про статус і соціальний захист громадян, потерпілих від чорнобильської катастрофи» та «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок чорнобильської катастрофи», зібрала не лише численних представників засобів масової інформації, а й безпосередніх «винуватців» події — людей, які потребують отого самого соціального захисту. Таким чином запрошеним міністрам охорони здоров'я Ю. Спіженку, соціального забезпечення О. Лук'яненко, юстиції В. Бойку, праці В. Васильченку, голові Ради федерації незалежних профспілок України А. Ковалевському та ведучому прес-конференції голові Держкомчорнобилю Г. Готовчицю доводилося «відбивати атаки» з обох флангів — журналістського і ліквідаторського. А атаки були. Адже навіть найдосконаліший закон залишається просто папером, якщо не має під собою матеріального та правового підгрунтя. Не секрет — компенсації та пільги, щедро обіцяні відповідними статтями цих документів, в більшості є дуже ефемерними: практика поки що розбиває рожеві сподівання потерпілих від пекельного атомного вогню. Мабуть, саме з огляду на цю відірваність практики від теорії найгостріші запитання присутніх і стосувалися конкретизації дії соціального захисту.

— З Москви команди немає, — таку «вичерпну» відповідь одержують ліквідатори, які наважились «покачати права», підкріплені документами республіканського парламенту.

—І не чекатимемо їх з Москви, — заспокоїли присутніх керівники міністерств і відомств. — Повноцінним господарем у нас є уряд і народ республіки. Тому ж, хто звіряє свої кроки з центром, нагадаємо: на Україні повинні виконуватися українські закони. Ось після 6-го травня буде прийнято пакет підзаконних актів — і обіцянки, принаймні більшість з них, перетворяться на реальний захист громадян, потерпілих від катастрофи.

Що ж, доживемо до 6-го. Ось тільки київським дітям навряд чи ця дата принесе полегшення. Кількість санаторіїв, де вони могли б улітку оздоровитися, не збільшиться ні від прийняття підзаконних актів, ні від наших справедливих нарікань, ні від розпачливого втручання міністра охорони здоров'я. Із 49 тисяч путівок 40 тисяч призначено для чорнобильських дітей, «навколочорнобильських» — рятуйте, хто може.

І знову — попри окремі мажорні моменти — дається взнаки жорстока реальність: фонд соціального страхування в законі передбачено, а 1,5 мільярда карбованців на нього взяти ніде, відпочити школярам Київщини далеко за межами рідного краю — ой як потрібно, а можливості — катма, і т. ін.... Одним словом, закони прийняті, закони хороші, але... сам також гав не лови.

Людмила КОХАНЕЦЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

МІНАТОМЕНЕРГОПРОМ: «ЕСТЬ МНЕНИЕ!»

Радянські та зарубіжні журналісти, яких запросили на організовану спілкою «Чорнобиль» прес-конференцію «30-кілометрова зона: сьогодення і майбутнє», почували себе ніяково. Заступник генерального директора НВО «Прип'ять» Павло Григорович Покутний, дипломатично визнавши, що інформацію про події в Чорнобилі раніше дозували, заявив, що сьогодні, на жаль, думка фахівців не співпадає з думкою громадськості. І в цьому винні журналісти. Не доносять до широкого загалу те, що треба. А треба ось що донести. Павло Григорович, як заступник генерального директора НВО з міжнародних зв'язків, розповідав про те, скільки журналістів і вчених з Заходу побували в зоні, як просили допомогу в ООН, як допомагаємо західним фахівцям — адже маємо «унікальний полігон в 30-кілометровій зоні, створений помилкою людини». Маємо поділитися піддослідними кроликами (за даними Павла Григоровича на ліквідації наслідків аварії працювали приблизно 400 тисяч чоловік): ті з них, хто отримав 100 і більше бер (біологічний еквівалент рентгену), являють собою «інтерес для науки». Павло Григорович відмів звинувачення керованого ним підрозділу в тому, що він став комерційною організацією. Знає кішка, чиє м'ясо з'їла?.. Далі він заявив, що не такий вже й поганий стан справ у зоні — можна розвивати енергетику і надалі («Есть такое мнение, и я его поддерживаю...»). А необ'єктивна інформація, яка з'являється в пресі, мовляв, на совісті тих, хто її розповсюджує. Щоб уникнути однобоких відомостей про зону, Мінатоменергопром СРСР створює спеціальне управління, яке займатиметься широким інформуванням населення і матиме власне видавництво.

Валерій Іванович Холоша, заступник генерального директора НВО «Прип'ять» з кадрової роботи, констатувавши протистояння в багатьох питаннях чорнобильської проблеми між центром та республіками, заявив, що республіка самотужки ці проблеми не розв'яже — потрібна єдина політика, потрібно, щоб складні технології були в одних руках (звичайно, Мінатоменергопрому СРСР). Але подальшу заяву в логічний зв'язок з попереднім поставити важко: Валерій Іванович констатував, що міністерство сьогодні в досить цікавому становищі— воно є і замовником на роботи з ліквідації наслідків аварії, і підрядчиком одночасно — отже, треба розподілити зони ...відповідальності між центральними відомствами і республіканськими. Продовжуючи логічний розвиток схеми, запропонованої шановним Валерієм Івановичем, мусимо визнати: катастрофу в Чорнобилі повинна була замовляти Україна з тим, щоб сьогодні замовити ліквідацію її наслідків. І, як це водиться в цивілізованому суспільстві, заплатити за замовлене. За катастрофу Україна заплатила — сотнями тисяч покалічених доль. Заплатимо і за ліквідацію наслідків. Дорого платити доведеться...

У міністерстві можуть із спокійною совістю ставити галочку — захід проведено. А нам час зрозуміти: Мінатоменергопрому — мінатоменергопромове. І проблеми наші вирішувати самим.

Петро КОСТЕНКО.

Уточнюємо

ФІРМА РЕАКТОРІВ НЕ ВИПУСКАЄ

Херсонський науково-виробничий комплекс «Мікон» розпочав випуск радіометрів для вимірювання гама- і бета-випромінювання. До кінця року планується випустити 10 тисяч приладів.

Цей факт — повна несподіванка для херсонців, адже колишня назва підприємства — «Атоммаш» — породила чутки про те, що на ньому будуватимуть ядерні реактори. Біля будівельного майданчика нового виробничого корпусу навіть були мітинги протесту.

— Ми спільники земляків у боротьбі за екологічно чисте середовище, — сказав головний інженер «Мікону» В. Битков, — знаємо, як потрібні радіометри депутатам, профспілковим організаціям, населенню. Що стосується реакторів, то це лише чутки. Зі складального цеху вже вийшла велика партія комп'ютерів «Ольвія», до речі, набагато дешевших, аніж зарубіжні аналоги. Навчальні ЕОМ потрібні студентам, школярам і навіть вихованцям дитячих садків. Основна продукція «Мікону» — електронні системи управління технологічними комплексами. Зокрема, для цукрових заводів, рефрижераторних секцій. А надалі збільшимо і випуск товарів народного споживання.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Телеграфним рядком з Кіровограда

«ЗАКОН» НА СЦЕНІ

На сцені музично - драматичного театру імені М. Кропивницького йде вистава за п'єсою В. Винниченка «Закон» (сценічна назва «Ідеї пані Мусташенко»). Це не перше повернення славетного земляка до рідних витоків. Торік один з нових проспектів міста названо ім'ям Винниченка, а на приміщенні колишньої чоловічої гімназії встановлено меморіальну дошку. Адже саме в цьому будинку дев'ять років навчався майбутній перший прем'єр УНР.

СХІД — ЗАХІД

Учні національної середньої школи № 21 приймали своїх однолітків та педагогів школи № 16 з Дрогобича. Гостям було запропоновано широку культурну програму. Крім того, учні обох шкіл взяли участь у проведенні цікавих спільних заходів.

«ДИСК» ВИДАЄ ГОРОСКОП

Мале підприємство «Диск», засноване обласною радою науково-інженерних товариств та адміністрацією Будинку техніки, займається програмним забезпеченням комп'ютерів, і не лише в Кіровограді, а й у Запоріжжі, Знам'янці, Києві. Фахівці склали також цікаву програму «Гороскоп», що прогнозує майбутнє.

ОСОБНЯК «ОКУПОВАНО» НІМЦЯМИ

У колишньому особняку колишнього першого секретаря Кіровоградського обкому партії відкрито німецьке представництво. За програмою співробітництва передбачено будівництво та оснащення соціально - культурних об'єктів, реставрацію окремих приміщень тощо. Німецька сторона організувала також активну гуманітарну допомогу області. Вже прибула перша партія медичного обладнання, ліків.

Сергій ЗАПОРОЖАН,
журналіст.

ЩО В КИШЕНІ У КОРЧАГІНА

Факт і коментар

Сьогодні мене не оштрафували. Пожаліли на шляху до Києва, завдяки приязним і довгорічним контактам з фастівськими контролерами. А взагалі «зайці» у приміських електричках соціально незахищені. Якщо місячний проїзний квиток Фастів—Київ коштував до смішного квітня 4.20, то нині він тягне на 42 павлівки. А скільки на квартал чи на рік? Доводиться щоранку й щовечора ставати в чергу, не знаючи, чи вистоїш до переможного кінця й до прибуття електрички. Так само й більшість фастівчан, неспроможних викинути на шлях до роботи одним махом четвертину чи третину заробітку. Як і сусідка Оля, без робочих рук котрої не обійдеться столиця. А скільки сотень тисяч, навіть мільйонів трударів у республіці їдуть зранку електричками до міста, а ввечері повертаються назад? О союзне транспортне міністерство! Навіщо ти так експериментуєш над людьми? Адже приміські зони формувалися упродовж десятиліть. Місто брало на роботу лише тих, хто жив при дорозі — і робітників, і інтелігенцію. Слава Богу, пільговий проїзд коштував недорого. Добре це чи погано, але не можна з цим покінчити за один день, не озлобивши народ, не нацькувавши його на касирів, контролерів-ревізорів і на самі електропоїзди. Візьміть хоча б оцей шматок залізниці. Колись його прокладав від Києва до Боярки легендарний Корчагін. Спробували б ви, шановне Міністерство, залізти до нього в кишеню, де він не тримав нічого, окрім старенького нагана!

З повагою, пасажир Олександр НЕЖИВИЙ.
Фастів.

За роз'ясненням наш кореспондент К. Парищкура звернувся до заступника начальника пасажирської служби Південно-Західної залізниці В. Седлера.

— Постановою Кабінету міністрів СРСР від 21.03. 91 р. право розробляти тарифи на приміське сполучення надано начальникам залізниць. Останній абзац постанови при цьому звучить так: «Не допуская их убыточности». А приміське сполучення було збитковим: лише у 1990 році — понад 8 мільйонів карбованців. З Міністерства шляхів сполучення до нас не надійшли рекомендації по зонних тарифах. Наскільки мені відомо, їх прийняла більшість залізниць. Чому прийнято рекомендації міністерства, якщо право на встановлення тарифів надано начальникам залізниць? Тому, що ми — не замкнена держава: наші електропоїзди заходять на територію інших залізниць, і ми не можемо собі дозволити нести чужі витрати. До того ж тарифи встановлювалися диференційовано. Якщо на Одеській залізниці пільгові квитки коштують в 6 разів більше, аніж раніше, то у нас — в 10 разів. Причина — у нас більша частка перевезень на дизель-поїздах, експлуатація яких обходиться значно дорожче. І останній фактор: раніше ми перекривали збитки від пасажирських перевезень прибутками від вантажних. Сьогодні таке собі дозволити не можемо, оскільки загальний обсяг вантажних перевезень скоротився на 20—25 процентів. Щодо дорожчатиме електроенергія, матеріали, навіть за таких цін ми будемо збитковими. Ринок!..

А що стосується людей, які кожного дня їдуть з приміської зони на роботу, то серед них більшість — робітники. Можливо, їхні підприємства візьмуть на себе частину витрат?

ВІД РЕДАКЦІЇ: Коло замкнулося? На Заході держава бере на себе фінансування збиткових підприємств за рахунок високорентабельних з приватного сектора. Останній у нас — в зародковому стані. Отже, знову державна залізниця тягнутиме з державних підприємств, і вони разом — з нашої кишені? І це називатиметься ринком?

КО
абс

Про сер
формах і
діяльності
Ровенськ
зації Укра
канської п
організаці
но на звіт
Ровенської
організаці
Приводо
сті у с
зькими у н
му політи
ласті стал

ВЕЛ

У засклo
ного з в
Торговель
палати УР
яку важко
реоцінити:
ти угорськ
гов го
підприємст
за реакцієї
ставки —
тів, учених
но, що на
залишилос
потреба в
льки тому
став дефіц
гін.

Протяго
ків Угорщ
партнером
юзу і Укра
цей рік укл
поставку л
йонів дола
їх поки
а ні на гр
ті платежі

І все ж
акредитова
во угорськ
пекс», а з
працює ви
цієї фірми
ті, незважа
же безна
шукати па
ському рин

— А ми
повідає за
фірми «Еді
того, чим
ратів апро
ках Україн
ли українс
співробітни
вана не ті
рона. У в
становище,
що ви вий
«Медімпек
робітництв
спільні р
угоди, коо

..., А САМ...

...ись «покача-
...ріплені до-
...публіканськo-

...емо їх з Мо-
...йоли присут-
...іністерств і
... Повноцінним
...ас є уряд і
...и. Тому ж,
...кроки з цен-
... на Україні
...атися укра-
...сь після 6-го
...ийнято пакет
...тів — і обі-
...мні більшість
...ться на ре-
...громадян, по-
...атастрофи.

...емо до 6-го.
...ським дітям
...ата принесе
...ьність сана-
...могли б уліт-
...і, не збільши-

ться ні від прийняття підзаконних актів, ні від наших справедливих нарікань, ні від розпачливого втручання міністра охорони здоров'я. Із 49 тисяч путівок 40 тисяч призначено для чорнобильських дітей, «навколочорнобильських» — рятуйте, хто може.

І знову — попри окремі мажорні моменти — дається взнаки жорстока реальність: фонд соціального страхування в законі передбачено, а 1,5 мільярда карбованців на нього взяти ніде, відпочити школярам Київщини далеко за межами рідного краю — ой як потрібно, а можливості — катма, і т. ін.... Одним словом, закони прийняті, закони хороші, але... сам також гав не лови.

Людмила КОХАНЕЦЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

...: «ЕСТЬ МНЕНИЕ!»

...ент рентгену), ...«інтерес для ... Григорович ... керова- ...ділу в тому, ...комерційною ...ає кішка, чиє ...ал: він зая- ...ний вже й по- ...рав у зоні — ... енергетику ...такое мнение, ...киваю...»). А ...формація, яка ...пресі, мовляв, ...ю її розпов- ...никнути одно- ...й про зону, ...ром СРСР ...ше управлін- ...иметься широ- ...ним населен- ...асне видав-

...ович Холоша, ...рального ди- ...Прип'ять» з ...констатував- ...в багатьох ...рнобильської ... центром та ... заявив, що ...мотужки ці ...в'яже — пот- ...літика, потріб- ... технології ...рухах (звичай- ...менергопрому

СРСР). Але подальшу заяву в логічний зв'язок з попереднім поставити важко: Валерій Іванович констатував, що міністерство сьогодні в досить цікавому становищі — воно є і замовником на роботи з ліквідації наслідків аварії, і підрядчиком одночасно — отже, треба розподілити зони ...відповідальності між центральними відомствами і республіканськими. Продовжуючи логічний розвиток схеми, пропонованої шановним Валерієм Івановичем, мусимо визнати: катастрофу в Чорнобилі повинна була замовляти Україна з тим, щоб сьогодні замовити ліквідацію її наслідків. І, як це водиться в цивілізованому суспільстві, заплатити за замовлене. За катастрофу Україна заплатила — сотнями тисяч покалічених доль. Заплатимо і за ліквідацію наслідків. Дорого платити доведеться...

У міністерстві можуть із спокійною совістю ставити галочку — захід проведено. А нам час зрозуміти: Мінатоменергопрому — мінатоменергопромове. І проблеми наші вирішувати самим.

Петро КОСТЕНКО.

Телеграфним рядком з Кіровограда

«ЗАКОН» НА СЦЕНІ

На сцені музично - драматичного театру імені М. Кропивницького йде вистава за п'єсою В. Винниченка «Закон» (сценічна назва «Ідеї пані Мусташенко»). Це не перше повернення славетного земляка до рідних витоків. Торік один з нових проспектів міста назвало ім'ям Винниченка, а на приміщенні колишньої чоловічої гімназії встановлено меморіальну дошку. Адже саме в цьому будинку дев'ять років навчався майбутній перший прем'єр УНР.

СХІД — ЗАХІД

Учні національної середньої школи № 21 приймали своїх однолітків та педагогів школи № 16 з Дрогобича. Гостям було запропоновано широку культурну програму. Крім того, учні обох шкіл взяли участь у проведенні цікавих спільних заходів.

«ДИСК» ВИДАЄ ГОРОСКОП

Мале підприємство «Диск», засноване обласною радою науково-інженерних товариств та адміністрацією Будинку техніки, займається програмним забезпеченням комп'ютерів, і не лише в Кіровограді, а й у Запоріжжі, Знам'янці, Києві. Фахівці склали також цікаву програму «Гороскоп», що прогнозує майбутнє.

ОСОБНЯК «ОКУПОВАНО» НІМЦЯМИ

У колишньому особняку колишнього першого секретаря Кіровоградського обкому партії відкрито німецьке представництво. За програмою співробітництва передбачено будівництво та оснащення соціально - культурних об'єктів, реставрацію окремих приміщень тощо. Німецька сторона організувала також активну гуманітарну допомогу області. Вже прибула перша партія медичного обладнання, ліків.

Сергій ЗАПОРОЖАН,
журналіст.

У політичних партіях

КОЛИ БЛИЗЬКІ СВАРЯТЬСЯ,

або ЧИ ТРЕБА БОРОТИСЯ З КОМУНІСТАМИ

Про серйозні розбіжності у формах і методах політичної діяльності між керівництвом Ровенської крайової організації Української республіканської партії та крайової організації НРУ було заявлено на звітно-виборній конференції Ровенської крайової організації УРП.

Приводом для напруженості у стосунках між близькими у недавньому минулому політичними силами області стали заяви народних депутатів УРСР від Ровенщини В. Червонія, М. Поровського та В. Пилипчука про можливість пошуку компромісів і співпраці з комуністами, а також дискредитацію демократичного руху України членами УРП, СНУМ, УНС.

В. Шкуратюк, один з лідерів Ровенської організації УРП, зазначив, що зрощення представників Народної ради з націонал - більшовиками може привести до виродження національно - визвольного процесу на Україні, створення самостійної комуністичної республіки на зразок Албанії. На його думку, розмиваючи образ ворога - комуніста, В. Червоній, який одночасно очолює крайову організацію Руху, та йому подібні створили передумови для згортання боротьби з комунізмом.

З різкою критикою на адресу керівників Ровенської крайової організації УРП виступив запрошений на конференцію народний депутат України, один з провідних діячів УРП Б. Горинь. За його словами, саме крайній радикалізм лідерів ровенських республіканців призвів до напруження стосунків між УРП та Рухом у регіоні, став причиною малочисельності організації, відвернув від неї багатьох прихильників.

Зауваження Б. Гориня, однак, не вплинули: керівником крайової організації УРП переважною більшістю голосів обрано О. Новака, одного з найрадикальніших членів республіканської партії.

(УЦАІ).

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Адреси співробітництва

ВЕЛИКИЙ ОПТИМІСТ — «МЕДІМПЕКС»

У засклених вітринах одного з виставкових залів Торговельно - промислової палати УРСР — продукція, яку важко недооцінити чи переоцінити: лікарські препарати угорського зовнішньоторговельного фармацевтичного підприємства. Я спостерігала за реакцією на них гостей виставки — лікарів, фармацевтів, учених-медиків: очевидно, що на поличках нічого не залишилося б — така нині потреба в цих ліках. І не тільки тому, що давно вже став дефіцитом навіть анальгін.

Протягом 40 останніх років Угорщина була надійним партнером Радянського Союзу і України зокрема. І на цей рік укладено контракт на поставку ліків на 400 мільйонів доларів. З Угорщини їх поки що не відправлено, а ні на гріш: відсутні гарантії платежів.

І все ж днями на Україні акредитовано представництво угорської фірми «Медімпекс», а з 22 по 26 квітня працює виставка продукції цієї фірми. Що ж спонукає її, незважаючи на отаке майже безнадійне становище, шукати партнерів на українському ринку?

— А ми оптимісти, — відповідає заступник директора фірми Едіт Редлі. — Крім того, чимало наших препаратів апробувалися в клініках України, їх добре вивчили українські лікарі. Тому у співробітництві заінтересована не тільки угорська сторона. У вас зараз складне становище, але ми віримо, що ви вийдете з кризи. Та й «Медімпекс» готовий до співробітництва. Це можуть бути спільні розробки, бартерні угоди, кооперація...

— Я теж переконаний, що нинішня виставка буде корисною для обох сторін, — додає начальник Київського відділення торговельного представництва Угорщини в СРСР Тамаш Беркі. — І ми готові до будь-якого співробітництва, якщо воно взаємовигідне. Тому чекаємо пропозицій від українських партнерів. І якщо ста їх зможемо реалізувати хоч би п'ять процентів, то це вже буде великий успіх.

На виставці я зустріла і начальника головного аптечного управління Міністерства охорони здоров'я УРСР Дмитра Волоха, якого й попросила прокоментувати цю подію.

— Так, поки що ми можемо тільки зітхати, бо центральні відомства не виділили на закупку лікарських препаратів ані цента. По суті ми заложники цього всемогутнього монстра: кинуть щось на зубок — матимемо ліки. А ні, то доведеться якось викручуватися. Правда, ми й зараз не сидимо склавши руки — шукаємо підприємства, що мають валюту і згодні закупити на неї ліки. Або ж м'ясопереробні комбінати, що могли б постачати угорським фармацевтам органи тварин, які застосовуються при виготовленні окремих препаратів, в обмін на готову продукцію.

Отож, сторони готові співробітничати. У вас теж є пропозиції? Напишіть до торговельного представництва Угорщини в Києві за адресою: 252006, Київ-6, вул. Горького, 125-а.

Валентина ПОЛІЩУК.

РУБ ЗА ДОЛАР?

Миколаїв. Корабели заводу «Океан» знають, що продати на зовнішньому ринку суднарудовози — лише півсправи, складніше — розподілити в колективі товари, придбані за частку валютної виручки. І ось профком підприємства запропонував: валютний «пай» працівника зробити рівним його тринадцятій зарплаті за попередній рік. Один карбованець — один долар. У межах своїх лімітів кожен може вибрати товари, перелік яких готує адміністрація. При покупці долар знаходиться «за кадром», оплата — в карбованцях. Родичі дістають право об'єднувати «паї» для покупки дорогої речі. Корабели лиш побоюються, що буде встановлено надто високі ціни на заморське добро.

Анатолій КУЗНЕЦОВ.
Укрінформ.

Міні-репо...

ГОМОНІЛ...

20 квітня ...
новчу Вели...
ської Товари...
Уже на підхо...
лекy майс...
китні та ма...
блищали ша...
гомін пісен...
лось чимало...
з Києва та...
редків з рес...
прийняти на...
програму То...
ти отамана ...
саря, обозно...
суддю, осав...
бунчужного, ...
та ревізійну...

У Товари...
ловіки, тож ...
ли мені вда...
дяки кор...
посвідченню...
редком Това...
створений з...
принципом. ...
ються в Ко...
утворюють ...
вищим орга...
вання є Кра...
будинів — Р...
Конфлікти ...
порушення ...
дає Суд че...
статуту Тов...
во брати уч...
ні органів ...
управління, ...
ничою, госп...
мерційною ...
діяльністю. ...
жуть бути ...
бами. Коза...
нуватися ...
діяльності ...
кий) або зе...

Козацькі...
нуть керува...
яльності п...
волі, христ...
ви, заснов...
ня козацьк...
духовних і ...
бутків. укра...

Українсь...
православна...
вила козакі...
ву.

Серед по...
Іван Ман...
«Одержавш...
сказав він, ...
мусимо зро...

Рада вир...
ними погля...
ми. Часом ...
зованості. ...
лася реєстр...
була програ...
не вистачи...
кої одежі, ...
нував дух ...
Юл...
Київ.

...ЕНІ У КОРЧАГІНА

Факт і коментар

...при дорозі — ... інтелігенцію. ...льговий про- ...дорого. Доб- ..., але не мож- ...ити за один ...бивши народ, ... його на ка- ...рів-ревізорів і ...поїзди. Вiзь- ...шматок за- ... його прокла- ...до Боярки ле- ...гін. Спробу- ...вне Мініс- ... до нього в ...е тримав ні- ...ренського на-

..., пасажир ...НЕЖИВИЙ.

...ням наш ко- ... Паришкура ...ступника на- ...ирської служ- ...хідної заліз- ...

... Кабінету ...СР від 21.03.

91 р. право розробляти тарифи на приміське сполучення надано начальникам залізниць. Останній абзац постанови при цьому звучить так: «Не допуская их убыточности». А приміське сполучення було збитковим: лише у 1990 році — понад 8 мільйонів карбованців. З Міністерства шляхів сполучення до нас надійшли рекомендації по зонних тарифах. Наскільки мені відомо, їх прийняла більшість залізниць. Чому прийнято рекомендації міністерства, якщо право на встановлення тарифів надано начальникам залізниць? Тому, що ми — не замкнена держава: наші електропоїзди заходять на територію інших залізниць, і ми не можемо собі дозволити нести чужі витрати. До того ж тарифи встановлювались диференційовано. Якщо на Одеській залізниці пільгові квитки коштують в 6 разів більше, аніж раніше, то у нас — в 10 разів. Причина — у нас більша частка перевезень на дизель-поїздах, експлуатація яких обходиться значно дорожче. І останній фактор: раніше ми перекривали збитки від пасажирських перевезень прибутками від вантажних. Сьогодні таке собі дозволити не можемо, оскільки загальний обсяг вантажних перевезень скоротився на 20—25 процентів. Якщо подорожчатиме електроенергія, матеріали, навіть за таких цін ми будемо збитковими. Ринок!..

А що стосується людей, які кожного дня їдуть з приміської зони на роботу, то серед них більшість — робітники. Можливо, їхні підприємства візьмуть на себе частину витрат?

ВІД РЕДАКЦІЇ: Коло замкнулося? На Заході держава бере на себе фінансування збиткових підприємств за рахунок високорентабельних з приватного сектора. Останній у нас — в зародковому стані. Отже, знову державна залізниця тягнутиме з державних підприємств, і вони разом — з нашої кишені? І це називатиметься ринком?

Навколомистецькі нов...

«СТАНІСЛАВСЬКИЙ...

В Івано-Франківському громадсько-політичному центрі відбулася виставка молодих прикарпатських художників. Вона стала ще одним кроком реалізації творчості івано-франківців, яка перебувала в затінку, незважаючи на широке представництво — у приватних колекціях на Україні і з... роботи експоз... вою «Ста... і відобража... динарного ... митців різ... лося б від... психологізм... Чулкова та...

ЯКЩО ХТОС...
БЕЗ НІЧОГО...

У Москві щойно прийнято спеціальний за... про громадську цнотливість. Тобто, віднині ... усе буде ясно: де — мистецтво, а де — безст... ство, кого хвалити, кого — карати, хто — ... ший, а хто — винний.

А от хто винен, коли це — і не мистецтво, ... кримінал, а просто — наслідок дефіциту вер... і нижніх носильних речей?

Отже, якщо хтось десь — без нічого, не ... в'язково кликати мистецтвознавців і міліціонер...

Фото Сергія П'ЯТЕРИКОВА...

ГОЛОС України

У політичних партіях

ЛИ БЛИЗЬКІ СВАРЯТЬСЯ,
НИ ТРЕБА БОРОТИСЯ З КОМУНІСТАМИ

ні розбіжності у рдах політичної к керівництвом айової органі- ської республі- ії та крайової РУ було заявле- виборній конфе- ської крайової РП.

для напружено- унках між бли- вньому минуло- ми силами об- яви народних депутатів УРСР від Ровенщини В. Червонія, М. Поровського та В. Пилипчука про можливість пошуку компромісів і співпраці з комуністами, а також дискредитацію демократичного руху України членами УРП, СНУМ, УНС.

В. Шкуратюк, один з лідерів Ровенської організації УРП, зазначив, що зрощення представників Народної ради з націонал - більшовиками може привести до виродження національно - визвольного процесу на Україні, створення самостійної комуністичної республіки на зразок Албанії. На його думку, розмиваючи образ ворога - комуніста, В. Червоній, який одночасно очолює крайову організацію Руху, та йому подібні створили передумови для згортання боротьби з комунізмом.

З різкою критикою на адресу керівників Ровенської крайової організації УРП виступив запрошений на конференцію народний депутат України, один з провідних діячів УРП Б. Горинь. За його словами, саме крайній радикалізм лідерів ровенських республіканців призвів до напруження стосунків між УРП та Рухом у регіоні, став причиною малочисельності організації, відвернув від неї багатьох прихильників.

Зауваження Б. Гориня, однак, не вплинули: керівником крайової організації УРП переважною більшістю голосів обрано О. Новака, одного з найрадикальніших членів республіканської партії.

(УЦАІ).

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Міні-репортаж

ГОМОНІЛИ КОЗАКИ

20 квітня скликано Установчу Велику Раду Козацького Товариства Київщини. Уже на підході до Лаври здалеку майоріли жовто-блакитні та малинові знамена, блищали шаблі, долітав відгомін пісень. Козаків з'їхалось чимало — 19 осередків з Києва та області, 12 осередків з республіки. Мусили прийняти назву, статут і програму Товариства, вибрати отамана і канцелярію: писаря, обозного, скарбника, суддю, осавула, хорунжого, бунчужного, обрати мандатну та ревізійну комісії.

У Товаристві — лише чоловіки, тож потрапити до зали мені вдалося тільки завдяки кореспондентському посвідченню. Первинним осередком Товариства є Курінь, створений за територіальним принципом. Курені об'єднуються в Коші, які разом утворюють Товариство. Найвищим органом самоврядування є Крайова Рада, а для буднів — Рада отаманів. Конфлікти між козаками та порушення статуту розглядає Суд честі. За проектом статуту Товариство має право брати участь у формуванні органів державної влади й управління, займатися виробничою, господарською, комерційною і торговельною діяльністю. Осередки можуть бути юридичними особами. Козаки можуть об'єднуватися за напрямками діяльності в цехи (кобзарський) або земляцтва.

Козацькі товариства прагнуть керуватися у своїй діяльності принципами доброї волі, християнства, лицарства, мають за мету відродження козацької слави, захист духовних і культурних здобутків української нації.

Українська автокефальна православна церква благословила козаків на добру справу.

Серед почесних козаків — Іван Макарович Гончар. «Одержавши суверенітет, — сказав він, — ми, козаки, мусимо зробити його живим».

Рада вирувала протилежними поглядами, суперечками. Часом бракувало організованості, надміру затягнулася реєстрація, не з'ясована була програма роботи ради, не вистачило на всіх козацької одежі, — але усіх об'єднував дух відродження.

Юліана ШЕВЧУК.

Київ.

В інших республіках

РОБІТНИКИ НЕ ЙДУТЬ НА ПОСТУПКИ

Недовгим виявився відносний спокій, який панував у Мінську минулого тижня. Другий день поспіль на площі перед Будинком уряду відбуваються багатотисячні мітинги трудящих столиці Білорусії. Вчора наш кореспондент зателефонував до редакції «Народної газети» — органу республіканської Верховної Ради. Оглядач Микола Цапов повідомив:

•

— Протягом учорашнього дня на площі імені Леніна тривав робітничий мітинг. Вранці площа знову заповнилась людьми, а колони трудящих продовжували підходити. Головна вимога робітників Мінська — негайно скликати сесію білоруського парламенту. На їхню думку, Верховна Рада в першу чергу має скасувати вже прийняті нею закони, які не дозволяють задовольнити багато економічних вимог робітників. Крім того, лунають і політичні вимоги, зокрема щодо розпуску нинішнього складу парламенту та відставки Ради Міністрів республіки. Після того, як десятиденні переговори між Президією Верховної Ради та міським страйккомом зайшли у безвихідь, робітники попередили владі, що не збираються йти ні на які поступки. Про кількість страйкуючих підприємств поки що даних немає.

Тим часом депутати від опозиції у Верховній Раді створили ініціативну групу, яка збирає підписи парламентаріїв за негайне скликання її позачергової сесії.

Телеграфним рядком з Чернігова

ДОЖИЛИ ДО ПЕРСОНАЛЬНИХ ДОЗИМЕТРІВ

механізатори Тупичева, Бурівки, Невклі та інших сіл Городнянського району. Протягом трьох місяців вони проходять медичне обстеження з допомогою термолюмінесцентних приладів.

РОЗСТРІЛЯЛИ ВДРУГЕ

Пам'ятник загиблим радянським воїнам, що знаходиться в урочищі Киї (Щорський район), невідомі «мисливці» обрали мішенню. Вперше наших солдат розстрілювали в 1941 році німці.

«ГАНЬБА» ЗНОВУ В ЦІНІ

«Реформа цін і захист населення» — тема мітингу, проведеного у Чернігові новоствореними партіями. Гасла «Ганьба!», «Геть!» набили оскомину і останнім часом не використовувались, та магазинна дорожнеча знову підняла їх в ціні.

Сергій ПАВЛЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Сенсація!

ВКРАЛИ... ДЗВІН

Нечуваний злочин здійснено у Харкові. З другого поверху старого приміщення Харківського театру опери та балету викрадено півторатонний дзвін роботи старих майстрів. На думку спеціалістів, він не належить до творів високохудожньої історичної цінності. Старі однак майстри своє діло знали тонко і на втілення свого замислу в метал витратили чимало срібла. Очевидно, що саме це спокусило грабіжників викрасти театральний реквізит, який ще донедавна використовувався у виставах, але, як виявилося, зовсім не охоронявся. А втім, вартість харківської крадіжки віку за деякими оцінками не менша 50 тисяч доларів.

Поки що слідство осіло перед зухвалістю злочинців.

— На жаль, мені нічого додати до того, що відомо, — заявив вчора ввечері вашому кореспонденту інспектор В. Кусов. — Ніяких слідів, жодного свідка. Одна із версій: грабіжники підігнали до театру кран, вантажний автомобіль і залічені хвилини впоралися...

Микола КОСИЙ, журналіст.

Харків.

Адреси співробітництва

КИЙ ОПТИМІСТ — «МЕДІМПЕКС»

вітринах од- вкових залів промислової — продукція, оцінити чи пе- рські препара- зовнішньотор- рма[illegible]чного Я спостерігала них гостей ви- рів, фармацев- иків: очевид- чках нічого не — така нині ліках. І не ті- давно вже навіть аналь-

останніх ро- була надійним янського - Со- зокрема. І на о контракт на на 400 міль- З Угорщини відправлено, ідсутні гаран-

и на Україні представницт- ірми «Медім- по 26 квітня ка продукції ж спонукає на отаке май- становище, ів на україн-

місти, — від- ик директора длі. — Крім наших препа- пися в клініі- добре вивчи- ікарі. Тому у заінтересо- угорська сто- раз складне ми віримо, кризи. Та й товий до спів- можуть бути ки, бартерні я...

— Я теж переконаний, що нинішня виставка буде корисною для обох сторін, — додає начальник Київського відділення торговельного представництва Угорщини в СРСР Тамаш Беркі. — І ми готові до будь-якого співробітництва, якщо воно взаємовигідне. Тому чекаємо пропозицій від українських партнерів. І якщо із ста їх зможемо реалізувати хоч би п'ять процентів, то це вже буде великий успіх.

На виставці я зустріла і начальника головного аптечного управління Міністерства охорони здоров'я УРСР Дмитра Волоха, якого й попросила прокоментувати цю подію.

— Так, поки що ми можемо тільки зітхати, бо центральні відомства не виділили на закупку лікарських препаратів ані цента. По суті ми заложники цього всемогутнього монстра: кинуть щось на зубок — матимемо ліки. А ні, то доведеться якось викручуватися. Правда, ми й зараз не сидимо склавши руки — шукаємо підприємства, що мають валюту і згодні закупити на неї ліки. Або ж м'ясопереробні комбінати, що могли б постачати угорським фармацевтам органи тварин, які застосовуються при виготовленні окремих препаратів, в обмін на готову продукцію.

Отож, сторони готові співробітничати. У вас теж є пропозиції? Напишіть до торговельного представництва Угорщини в Києві за адресою: 252006, Київ-6, вул. Горького, 125-а.

Валентина ПОЛІЩУК.

РУБ ЗА ДОЛАР?

Миколаїв. Корабели заводу «Океан» знають, що продати на зовнішньому ринку суднарудовози — лише півсправи, складніше — розподілити в колективі товари, придбані за частку валютної виручки. І ось профком підприємства запропонував: валютний «пай» працівника зробити рівним його тринадцятій зарплаті за попередній рік. Один карбованець — один долар. У межах своїх лімітів кожен може вибрати товари, перелік яких готує адміністрація. При покупці долар знаходиться «за кадром», оплата — в карбованцях. Родичі дістають право об'єднувати «паї» для покупки дорогої речі. Корабели лиш побоюються, що буде встановлено надто високі ціни на заморське добро.

Анатолій КУЗНЕЦОВ.
Укрінформ.

Навколомистецькі новини

«СТАНІСЛАВСЬКИЙ АРТ»

В Івано-Франківському громадсько-політичному центрі відбулась виставка молодих прикарпатських художників. Вона стала ще одним кроком реалізації творчості іванофранківців, яка перебувала в затінку, незважаючи на широке представництво — у приватних колекціях на Україні і за кордоном. Роботи експонувалися під назвою «Станіславський арт» і відображали палітру неординарного світосприйняття митців різних художніх напрямів, стилів, шкіл. Хотілося б відзначити глибокий психологізм, Олександра Чулкова та романтично-песимістичні навіювання Ігоря Косовича. Шкода, що виставка не була втілена в можливих об'ємних формах, оригінальній експозиції, це надало б їй сенсаційності і привернуло увагу широкого кола фахівців. Однак втішає, що, незважаючи на організаційні труднощі, виставка відбулася і підтвердила ріст на прикарпатському терені великої групи митців.

Людмила ВОЛОДАРСЬКА.

ЯКЩО ХТОСЬ БЕЗ НІЧОГО

У Москві щойно прийнято спеціальний закон про громадську цнотливість. Тобто, віднині всім усе буде ясно: де — мистецтво, а де — безстидство, кого хвалити, кого — карати, хто — хороший, а хто — винний.

А от хто винен, коли це — і не мистецтво, і не кримінал, а просто — наслідок дефіциту верхніх і нижніх носильних речей?

Отже, якщо хтось десь — без нічого, не обов'язково кликати мистецтвознавців і міліціонерів...

Фото Сергія П'ЯТЕРИКОВА.

ПОГОДА

25 та 26 квітня на Україні очікується хмарна погода з проясненнями. Сьогодні у південних областях, 26 квітня по республіці, часом дощі, в Прикарпатті з мокрим снігом. Вітер північно-східний, 5—10 метрів за секунду, на сході республіки пориви 15—20 метрів за секунду. Температура вдень 7—13, на півдні республіки 14—19 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень без опадів. Вітер північно-східний, 5—10 метрів за секунду. Температура 7—12 градусів тепла.

ДЕРЕВО З ПЛОДУ ПІЗНАЄТЬСЯ

Верховна Рада України прийняла Закон «Про свободу совісті та релігійні організації». Кожному свідомому громадянинові, який ще вчора непокоївся катастрофічними результатами війни одержавленої атеїстичної ідеології з віруючими і цілими релігійними конфесіями, пам'ятками культури і традиціями предків, християнською мораллю і загальнолюдськими цінностями, зрозуміле значення прийняття такого нормативного акта.

Дивує сама назва Закону. Що означає та сама «свобода совісті», яку винесено в його титул? Традиційно вважалося, що вона гарантує як право сповідувати будь-яку релігію, так і не сповідувати ніякої, і, відповідно, право «вільно поширювати свої релігійні або атеїстичні переконання». Але всім відомо, що під покривом «свободи совісті» права на релігійні переконання тривалий час зухвало порушувались. Отже, під цим ідеологічним кліше навіть не намагалися приховувати розгнуздану практику утискування прав віруючих. До того ж поняття совість є моральною категорією, яка не підлягає законодавчому регулюванню. Сумнівність словосполучення «свобода совісті» полягає також і в тому, що воно освячує негідні вчинки (крадіжки, несумлінне ставлення до виконання обов'язків, непорядність у взаєминах тощо). В цьому ж законі мова йде насамперед про забезпечення прав віруючих і релігійних організацій. Безпосередньо багаторічної практики відносин віруючих і держави на Україні стосується таке положення підсумкового документа Віденської зустрічі 1989 року: необхідно поліпшити виконання державою своїх обов'язків щодо поважання прав людини та її основних свобод, до яких, без сумніву, належить і право на релігійні переконання.

Маємо сумну багаторічну практику утисків прав віруючих громадян, яка вела до перетворення цілих церков на «катакомбні», хоча в законодавстві при цьому йшлося про «свободу совісті». Тому, на мій погляд, новий республіканський закон повинен був би мати іншу назву — «Про свободу релігії і релігійні організації».

Друга ідеологема: відокремлення церкви від держави. Тривалий час вважалося, що законодавчі засади відносин держави й церкви визначалися відомим декретом Ради Народних Комісарів РРФСР від 2 лютого (23 січня) 1918 р. «Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви». Стосовно України цей акт був скопійований у декреті Тимчасового Робітничо-Селянського Уряду України від 22 січня 1919 року. Найголовнішою метою декрету було забезпечення для громадян свободи совісті поряд із свободою атеїстичної пропаганди. «У межах республіки забороняється видавати будь-які місцеві закони або постанови, які б утискували або обмежували свободу совісті або встановлювали будь-які переваги та привілеї на підставі віросповідної приналежності громадян», — твердилося в офіційних і пропагандистських виданнях. Однак вивчення конкретних актів державних установ 20-х років, не кажучи вже про наступне десятиріччя, вимагає суттєвої переоцінки значення цих декретів у конфесійній політиці Радянської влади.

Нова влада, всупереч своєму самовизначенню як робітничо-селянської, а відтак відкритої до трудящих мас, розгортала систему церковної політики через численні таємні директиви й обіжники, які розроблялися за дверима кабінетів ОДПУ й НКВС. Безпосередньо до пересічного громадянина доводилися лише, так би мовити, «благообразні» лики цієї політики. Разом з тим на нього навалювалися шквали атеїстичної пропаганди. А політична практика свідчила, що церква не тільки не є відокремленою від держави, а, навпаки, державні установи безцеремонно втручаються, регулюють і регламентують церковне життя.

Ось, наприклад, як звітувало про свою роботу за 1922 рік ОДПУ Подільської губернії: «Робота секретної групи у справі створення й поглиблення розколу серед духівництва полягає в наступному. Починаючи з кінця 1922 р., коли автокефалія вела посилену боротьбу з екзархістами, секретною групою використовувався антагонізм обох течій з метою натравлення однієї на іншу, аж до влаштування церковних скандалів і мордобою, що, без сумніву, відштовхувало масу віруючих. Потім шляхом організації групи «Жива церква» була проведена робота по розколу церкви, що цілком вдалося досягти. Частина приходських священиків приваблена тим чи іншим способом до лав групи ЖЦ, на чолі якої поставлено енергійного священика». Таких свідчень брутального втручання в справи церкви є десятки й десятки.

У секретних звітах знаходимо й механізм втручання влади в церковне життя. За директивами того ж таки подільського губернського відділу ОДПУ для створення осередку лояльної до Радянської влади групи «Жива церква» «відшукали приходського священика, який мав особисті рахунки з главою місцевої єпархії. Після тривалої обробки вдалося штовхнути його на активну роботу і на боротьбу з реакційним духівництвом. Після втягнення його в роботу і видачі грошей на витрати останній був завербований нами, і робота стала просуватися». Але особливого успіху в насаджуванні «ручної» церковної організації тоді досягти не вдалося. «Не зайве відзначити, що утримання сектів у Живій церкві і організації розколу коштує колосальних сум грошей, беручи до уваги місткість попівських кишень», — зазначається в одному з секретних документів цього відомства.

Органи особливо вороже ставилися до Української автокефальної православної церкви. Організаційно вона оформилася в жовтні 1921 року, але протягом років її не реєстрували. Гостра боротьба за право на національну церкву точилася в різних регіонах України. Наприкінці 1922 року на Поділлі були заарештовані й вислані до Архангельської губернії український єпископ Овсієнко і світський діяч автокефалії професор Гаєвський. Але демократизм автокефальної церкви і проведення служби Божої українською мовою привертали до національної церкви все нових і нових шанувальників. ОДПУ вирішило діяти звичним для нього методом у церковній політиці — внесенням розколу.

«Останнім часом серед автокефалістів з'явилася тенденція до утворення ініціативної групи по організації групи «Церква жива» — на зразок групи ЖЦ. Оскільки це є початок розколу серед автокефалістів, секретною групою підтримується через вивідувача-автокефаліста організація групи».

Державно-партійні інститути не тільки втручалися в суто внутріцерковне життя конфесій, а й прямо були зацікавлені в зіткненнях одних конфесій з іншими. Це видно, зокрема, з рішення Пленуму ЦК КПУ, який 23 червня 1923 року схвалив «Тези з антирелігійної пропаганди». Діючі церковні течії розглядаються в цих Тезах як політичні угруповання: «Наше ставлення до цих угруповань не може бути однаковим. Оскільки «Жива церква» і «Братство церкви живої» вносять у свою боротьбу елементи політичної підтримки радянської влади, то ці групи є найбільш прийнятними і тому слід віддати перевагу посиленню цих груп за рахунок старої російської і петлюрівсько-автокефальної церкви». Зазначимо, що в донесеннях ЧК — ОДПУ духівництво незмінно розглядалося в контексті контрреволюції.

Сутність конфесійної політики тогочасної влади розкриває секретна інструкція Подільського губернського адміністративного відділу від 29 серпня 1924 року: «Дбати про те, щоби в церкві була боротьба і піддержувати цю боротьбу являється одним із завдань ліквідкомів. Найкраща антирелігійна пропаганда — це боротьба, яку ведуть окремі релігійні громади між собою. У Сиваківцях (тепер Липовецький р-н. — А. З.) були два різні церковні угруповання, які користувалися одним і тим же церковним храмом. Боротьба доходила до бійки. Тепер боротьба затихла. Треба цей огонь наново роздути. Тут ідуть назустріч самі парафіяни, які допоможуть організувати нову релігійну громаду, яка знову буде домагатися чергового богослужіння в цій же самій церкві... Хай боротьба ведеться далі, бо це — найкращий спосіб антирелігійної пропаганди». Чи можна після таких документів, а головне після знайомства з практикою ставлення влади до церкви і віруючих, серйозно говорити про значення декрету від 23 січня 1918 року? Тому головне положення нового закону: «Церква в Українській РСР відокремлена від держави», — себе скомпрометувало як державне лицемірство. Крім того, якщо «церква відокремлена від держави», то навіщо тоді держава видає самий закон? А хіба віруючі не є громадянами держави? Чи, може, держава відмовилася від стягнення церковних податків? Показово, що союзний закон відмовився від цього формулювання.

Не менш показовою є й теперішня практика державних органів щодо громад певних конфесій. Протягом більш як півроку Звенигородський райвиконком і Черкаський облвиконком зволікали з реєстрацією громади автокефальної церкви в селі Шевченковому (Кирилівці). Скільки довелося виїздити активістам громади, вистояти під начальницькими дверима, поки громаду зареєстрували! Але цькування общини триває й досі. Зате громада УПЦ — пройшла реєстрацію дуже швидко. Активісти ж УАПЦ випили гірку чашу наруги вже в нинішню добу «ліберальних» законів і сановників. Здавалося, після реєстрації автокефальної громади її мали б залишити в спокої. Але ж ні: варто їй було вибрати місце для будівництва храму, як інша, підтримувана райкомом партії, громада покинула своє попереднє, вже освячене місце і заявила свої претензії на те, що вибрано автокефальною церквою. Переконаний, що такі речі самі по собі не виникають, їх свідомо організовують зацікавлені, щоб Україна заплуталася у внутрішніх незгодах і втратила з поля зору головне — курс на незалежність. Так само довго відмовляли в реєстрації автокефальної общини при храмі св. Олександри в Херсоні. Чимало перешкод чиниться автокефальній церкві в передачі храмів, у тому числі і в самому Києві.

Висновок: на практиці регулювання конфесійної політики і в наш час, як і в 20—30-ті роки, здійснюється, мабуть, на підставі секретних актів і вказівок. Треба категорично заявити, що попередні акти (постанови, циркуляри тощо), які були видані державними і громадсько-політичними організаціями, скасовуються і запровадження таких у дію надалі не допускається.

Повертаючись до проблем конфесійної політики Української РСР, варто відзначити, що на її території найбільше утисків випало саме на національні церкви — Українську Автокефальну Православну та Українську Греко-Католицьку. УАПЦ й досі не має власної резиденції і центрального кафедрального храму. Варто, проте, пригадати постанову Президії Верховної Ради Української РСР від 17 жовтня 1990 року «Про звернення віруючих Української Автокефальної Православної Церкви». В ній відзначалося про необхідність найближчим часом вирішити питання про передачу Патріаршому центру Української Автокефальної Православної Церкви Андріївської церкви, Митрополичих палат собору Святої Софії, Трапезної церкви колишнього Михайлівського монастиря у Києві.

На цей час УАПЦ одержала в Києві Трапезну, Покровську і церкву Миколи Притиска на Подолі. Але згадувана постанова Президії у повному обсязі й досі не виконується. Це гальмує забезпечення «рівних умов» з іншими конфесіями, наприклад з УПЦ, в розпорядженні якої в Києві є 24 храми. Вирішити питання про виконання згаданої постанови давно на часі.

Такі лише найпринциповіші міркування з приводу нового закону. Загалом він має чимало демократичних формулювань, що сприятимуть повнішій реалізації прав віруючих громадян. Це, зокрема, стосується полегшень у реєстрації громад, у наданні общинам прав на користування майном, у здобутті статусу юридичної особи, у праві на благодійницьку діяльність тощо.

Але повнота реалізації цього закону залежатиме від повноти реалізації суверенних прав України.

Арсен ЗІНЧЕНКО,
кандидат історичних наук, народний депутат України.

Чорнобиль

СКІЛЬКИ У НАС ПРЕЗИДЕНТІВ?

Це запитання виникло несподівано на прес-конференції «Політичні аспекти Чорнобиля», що проходила в Києві 23 квітня. Крім народного депутата УРСР Володимира Шовкошитного, який є президентом Союзу «Чорнобиль», лише на Україні «висококотитулованих» осіб десятки: президенти фірм, союзів тощо. Нічого дивного в цьому нема. Справа в іншому. Якийсь президент під благодійним виглядом допомоги дітям Чорнобиля перехопив 100 тисяч одноразових шприців у... Анатолія Кашпіровського, які він заробив і передав чорнобильцям.

Якщо шприци, врешті-решт, знайшлися, то деякі грошові перекази так і не дійшли до своїх адресатів, застрявши десь у Москві. Чи не так буде й з тими грішми, що йдуть на рахунок телерадіомарафону «Дзвони Чорнобиля»?

— Ми зробимо все, щоб цього не сталося, — сказав голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань чорнобильської катастрофи народний депутат СРСР і УРСР В. Яворівський. — При необхідності ми порушимо питання перед Верховною Радою УРСР, щоб вона наклала вето на марафонські кошти.

На думку В. Шовкошитного, який теж брав участь у прес-конференції, якби за кордоном не зафіксували радіацію, то нас із Прип'яті не переселили б до цього часу. Згадаймо настирливе втовкмачування від Ради Міністрів СРСР: «Рівень радіації є дещо підвищеним порівняно з природним фоном, проте він не становить небезпеки для здоров'я людей».

Сьогодні відомо: навіть найвідданіший центру В. Щербицький все-таки підтримував евакуацію чорнобильських дітей до 10 травня 1986 року. Але був названий «панікером». Хто ж це його так? (По секрету: М. Горбачов).

Останнім часом, здається, хоч трішечки заговорила совість у Валентини Шевченко, яка так старалася догодити центру, жертвуючи власним народом. Зате ще з більшою активністю розгорнув діяльність відомий своїми рекомендаціями учорашній міністр охорони здоров'я УРСР А. Романенко, котрий тепер очолює... Всесоюзний науковий центр радіаційної медицини АМН СРСР у Києві.

Цікаво: чи нинішній уряд республіки «цілком і повністю» підтримує цього ставленика центру, чи він не хазяїн у себе вдома?

Під самим серцем тримільйонного Києва «дихає» атомне страховище. У зоні з'являються все нові об'єкти й могильники. Президентів у нас не багато. А рідну землю нема кому захистити.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Село: відродження непу

ТРОМСИ НАС НАГОДУЮТЬ?..

Монологи фермера з коментарями кореспондента

Ми стояли на крутосхилі виораного восени поля, біля підошви якого звивисто крутилася безіменна річечка, що губилася в очеретах замуленого ставка. Так, чи то річка, чи то струмок глибиною по коліна горобцю...

— Річка,— вгадав мої думки Борис Федорович. — А якою їй бути, коли доорали до русла? Метрів би 30 відступити, то й вода піднялася б. Та нічого, восени відступлю. А отут побудую віллу. Ну, хату таку гарну, як ото в зарубіжному кіно показують, дорогу підведу — тут до траси 50 метрів, ставок почищу, рибу розведу. І житиму...

Він помовчав і якось без зв'язку з попереднім, ніби між іншим, додав:

— Річечка слугує кордоном із сусіднім колгоспом. Ото за селом — поле, рівне, як долоня. Це поле мого діда. Як забрали його в 30-м, то так і згинув десь у Сибіру, чи, може, дорогою. Якась добра душа попередила, що прийдуть за дідом. Він і не повірив, але синів з хати відправив. Так врятувалися. А він згинув. «Куркуль»...

Батько мій 27 років у сусідній Устинівці головував, Герой Соціалістичної Праці. І то чимось не догодив районному начальству, "з'їли", та ще й нагадали: «Думаєш, якщо не вказував в анкеті, то не відомо, чий ти син?» Отак. А я тепер ніби двічі «куркуль» — 60 гектарів обробляю, ферму на 400 свиней буду.

Ми стояли на краю поля, яке голова колгоспу «Прогрес», до речі, одного з кращих у Васильківському районі Київської області, Борис Федорович Тромса ніяк не може усвідомити як власність, хоч засіває його вже вдруге, а на підмурку випнулися стіни його майбутньої ферми. Неподалік його латаний-перелатаний тракторець волік за собою сівалку з горохом.

— Ви питаєте, чи віджив свій вік колгосп? Важко сказати, але по всьому видно, що до того йдеться. Хоч якщо захотіти, то жити можна. От у нас, у Барахтах, чистий прибуток три мільйони, рентабельність понад 70 відсотків. Воно б так і було, та перебудова...

Розумієте, різко зменшилася продуктивність праці, дисципліна впала. Правда, це повсюдно, не тільки в колгоспах. Бачите, раніше хоч якось можна було людей тримати — город одрізати, хоч це й незаконно, потім кожному ж і виорати, то хто захоче виступати?

Зараз як? Вдома кожен тримає два-три бички, троє-четверо поросят, іншу живність, біля якої потрудитися треба так крепко, що вже й не до колгоспного.

З другого боку, і раніше голову обирали, але знаєте як? Хоч і тиждень збори тимуть, а оберуть того, кого райком благословив. Зараз райкому до цього діла нема. А щоб голову обрали в селі, то треба добрим бути, отже, дисципліни ніякої. Плюс нові закупівельні ціни, які впроваджувалися ніби й на благо. В результаті — економічне становище колгоспів катастрофічне. Думаю, що половина господарств нашого району вже до кінця року стане банкрутами. А такі, як ми, ще протримаються рік-два.

Я або залишив би все, як було, або пустив би всіх на ринок. І ціни відпустив би. Поляки ж умудрилися якось досягти добробуту за одинадва роки? Правда, вони ще не настільки розучилися працювати, як ми, та й комерція у них в жилах. А де комерція — там і діло.

Ні, я б поки підтримував колгоспи, які хоч і погано, а годують. Бо роздати зараз землю усім порівну — це тільки красиве гасло. От у нас, приміром, 3600 гектарів на тисячу чоловік населення. Ну, роздамо, дістанеться по три гектари. То й що? Лопатою багато не наробиш, трактором не розвернешся.

Фермерство... Спокусливо, але в нинішній ситуації нереально знайти стільки фермерів. Хоч перспектива хороша. Я інше пробував — внутрігосподарську оренду. Скажімо, 200 гектарів, зберігаючи сівозміни, віддати в оренду трьом невеличким бригадам. У двадцятих роках це називалося «земля в трьох руках». Ну то й що? Я три роки агітував за це наших механізаторів. Ніби й погодилися, але за два тижні всі пересварилися.

Правда, за цей час дещо й вдалося. Є в нашому колгоспі два брати Лагути — Микола і Олександр Кіндратовичі. Обережно до цього діла підходять: гроші в борг не беруть, оренду 60 гектарів оформили на три роки. Телят годують — ми їм віддали частину колгоспної ферми. Але знаєте, люди косо на це діло дивляться, то вони тепер будуватимуть приміщення. Ну що, минулого року вони тисяч 50 заробили. Їм би поміч...

Мені б 60 таких фермерів, і я б раків не пік, що людей не можемо нагодувати. А в мене 500 працездатних, а робити нікому. Серед них 60 управлінців, а фермерів — нема. Скільки не вмовляв, бажаючих щось не знайшлося.

Розумію, буде 60 фермерів, то голова не потрібен. Мені наші механізатори теж казали на це: «Що ти нас агітуєш? Спробуй сам. Ну, доведи переваги капіталістичного способу». — Вони, звичайно, не так казали, а крутіше...

А тут і синок, Ігор. Він торік у десятому вчився, заходився: давай зробимо мінітрактор. Він, знаєте, у мене такий, що й на мотоциклі, і на машині, і на тракторі поводе. Та й я сам інженер — і цим ділом цікавлюся. Ви ж бачите, які в мене руки? Ото у старій бригаді був списаний трактор, ми його затягли до Кіндратовича, щоб не дуже на виду, — у нас якось не звикли, щоб голова в робочому.

Ну, взялися ми. Тракторець поганий, ну геть розвалюха. Покопалися ми з Ігорем, і Кіндратович помагав добряче. Поставили на ноги. А тут і сіяти пора. Мої хлопці (а в мене ще й зять-студент — закінчує сільгоспакадемію, факультет механізації) заходилися: візьмемо поле в оренду. Взяли. Овес посіяли.

Справилися втрьох. Ну, а збирали, то я вже на море не поїхав у відпустку. У Кіндратовича старенький комбайн позичили.

Бачите, про солідні прибутки зараз нема чого й казати. На цьому етапі їх і не буде. Після всіх розрахунків з колгоспом, після всіх витрат ми на трьох маємо дев'ять тисяч. Тепер витрат буде менше — трактор уже наш, орали і культивували самі. Якщо благополучно обсіємося і зберемо, то розрахунки будуть інші.

Тепер ферму будуватимемо. Звичайно, самі не потягнемо — яка зарплата в голови? Знайшли спонсорів. Я їх переконав, що на своєму полі братиму в три-чотири рази більше м'яса, ніж на колгоспному, — майже 60 тонн щороку. Повірили, уклали договір на пристойних умовах. Розраховуватися будемо, звичайно, м'ясом. Аякже, бартер.

Я думав, хоч заздрість до наших високих заробітків змусить людей крутитися. Ні. Дурні, кажуть, Лагути, роблять, як воли. А що, в нашому колгоспі навіть нероби з голоду не помирають. Ні, чимало у нас і добросовісних людей, на яких їде решта та ще й поганяє.

Ні, я б таки роздав землю. Але спочатку подивився б, хто її хоче брати, влаштував би, як в інституті, захист диплома. І хай би доводив претендент, як він хазяйнуватиме. А то, гляньте, що ми робимо! Я, бачте, мисливець, люблю з рушницею походити, правда, цієї зими так жодного разу і не вистрілив. То я на деяких полях нашого району таке бачив, що чуб не тільки дибки може стати, а й вилізти — буряки так і залишилися неприбраними зимувати.

Я до зими ще подумаю, а там вирішу — бути мені головою чи, як кажуть, змінити професію. Ні, мільйон сам по собі мене не хвилює. Я б техніку хорошу на нього придбав, технологію. А ще в Австралію хочу — подивитись, як люди хазяйнують. Та куди — без валюти?

Ні, ви скажіть: невже ж у нашому колгоспі це діло не приживеться?..

Від автора. А що я скажу? Думаю тільки, що це діло не безнадійне, бо не може бути, щоб у селі вже так збайдужіли.

І я дивилася вслід Борису Федоровичу, якому нізащо не даси його півсотні років — у кирзовиках, незграбному комбінезоні, ватянці, недоладному «півнику». Він таки не втримався, щоб не підстрахувати хлопців. І щоб не сумно було столичній гості в задрипаних гумових чоботях, як джентльмен, прислав Ігоря — серйозного не по літах хлопця, що так прибрав батькові риси. І були в ньому така грунтовна поважність і розуміння цієї поважності, що я не зважилася звернутися до нього, як до школяра.

— Ви куди вступатимете після школи? — запитала.

— На ветеринарний, у сільгоспакадемію...

— Подобається професія ветеринара?

— Я фермером буду,— стенув він плечима. — Економіст у нас є — батько, механізатор теж — Олег, а тваринника якраз і не вистачає.

— Станете фермером, заробите мільйон,—продовжила я, і купите...

— Ну, до мільйона ще далеко,— перебив він мене.

— А як заробите,— наполягала я,— то що ви купите на той мільйон? Путівку в Америку? «Мерседес»?

— Комбайн, — не замислюючись відповів він. — Нам потрібен комбайн...

А що, може, й справді Тромси нас нагодують?

Валентина ПИСАНСЬКА.
Васильківський район Київської області.

Є і такий досвід

ЯК КОЛГОСП «ГЕГЕМОНУ» ПРОДАВСЯ

Колгосп «Шляхом до комунізму» два роки тому ледь животів. Найнижчі надої в районі — по 1700 кілограмів молока від корови на рік. Невисока врожайність полів.

Чернігівський камвольно-суконний комбінат (КСК) у той же час майже щодня приймав делегації. Мільйонні прибутки, хороші побутові умови для працюючих, свої фірмові магазини в столиці та обласному центрі. І все ж «вузьке місце» багате підприємство мало: благополуччя його трудівників безпосередньо залежало від того, як місцеві колгоспи і радгоспи забезпечать продукцією продовольчі прилавки магазинів у Чернігові. А вони здебільшого не викликали позитивних емоцій у покупців. Не випадково «січнева революція» 1990 року в обласному центрі проходила під гаслом: «Хто з'їв моє м'ясо?»

— Проте вирішили піти іншим шляхом, — пригадує генеральний директор КСК, депутат обласної Ради В. Попов. — Погодьмося: кожний повинен професіонально робити своє діло. Селяни — вирощувати хліб, ми, робітники, забезпечувати їх одягом, тканинами. Розпорошення зусиль тільки зашкодить основному виробництву. Скажімо, відкриємо продовольчий цех, вирощуватимемо свиней. А де брати корми? Одне слово, надумали укласти договір з якимнебудь господарством: ми вкладаємо кошти в його економіку, а вироблену ним позапланову продукцію купуємо для працівників КСК.

Сміливці проекспериментувати знайшлися у Петрушині Чернігівського району: а чому б і дійсно не «продатися» КСК?

— Не прогадали ми з КСК. Уже отримали допомоги на два мільйони карбованців. Нині маємо від камвольно-суконного комбінату свинарник на 1000 голів, телятник на 850 голів. Всі процеси у нових тваринницьких приміщеннях механізовано. Побудували наші партнери зерносушилку, кормокухню, навіс для сушіння зерна, інші сільськогосподарські споруди. Завершують будівництво картоплесховища. До того ж від підприємства отримали два комбайни «Дон-1500», збиральний комплекс КСК. Згадана допомога (а робітники ще урожай, коли є можливість, приїжджають збирати), чесно кажучи, розв'язала нам руки: основні зусилля тепер спрямовуємо на соціальний розвиток села, — каже голова колгоспу Олексій Сиворакша.

У цьому пересвідчуюсь, йдучи Петрушиним. Він увесь будівельний майданчик. Вздовж вулиць лежать труби: йде нарешті газифікація села! Заїжджі та місцеві будівельники кладуть цеглу на будівництві нового Будинку культури, магазину, житлових будинків.

А як же комбінат? Яку радість від того має? З'ясовується, його колектив уже отримав понад 80 тонн м'яса, 56 тисяч яєць, 200 тонн картоплі. Та це, звичайно, лише початок. Адже нові тваринницькі приміщення, по суті, зведені лише цієї весни. Отже, 400 тонн м'яса, які хоче одержати в колгоспі камвольно - суконний комбінат, невдовзі стануть реальністю. А це майже 60 кілограмів на кожного члена колективу! Колгосп і КСК планують збудувати найближчим часом ковбасно-коптильний цех. Будуть розв'язувати й іншу проблему. Скажімо, за два роки господарство підняло надої молока в два рази. Але переробляти у Петрушині його ще не можуть...

Перечитав оці рядки і посміхнувся: начебто вийшла ідеальна картинка про відродження села.

Небагато на Чернігівщині таких підприємств, як камвольно-суконний. І все ж вони є. І фінансів, і ресурсів у них на один бідненький колгосп вистачить. Одна справа за командою - рознарядкою робити селу послугу — визволяти від негоди восени урожай, а інша — їхати у своє господарство, збирати свої картоплю, овочі, фрукти.

Павло СЕРГІЄНКО.
Чернігівська область.

ТЕЛЕГРАМА В НОМЕР

Земельний кодекс не працює! Землю не дають. Кажуть, подавай на Радянську владу в суд. Якщо тільки суд може врятувати, для чого придумали такий кодекс?

Колишній голова (вже закритого) кооперативу «Полісся», директор (ще не відкритого) сільськогосподарського малого підприємства «Полісся» Валентин ЛИСЕНКО.

Луганськ.

Механізатори широкого профілю.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Нотатки оглядача

ЧИ ВИСТАЧИТЬ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ?

Часи зараз змінюються швидко, а разом з ними — і наші відносини з колишніми союзниками у Східній Європі. Хто б іще пару років тому міг гадати, що так званий «щит соціалізму», тобто військова Організація Варшавського Договору, проіснувавши майже 36 років, розсиплеться, як картковий будиночок? І, головне, не внаслідок послаблення протистояння із Заходом, а тому, що в принципово нових історичних умовах основні противники ОВД виявилися всередині цієї організації. Після відходу з політичної арени правлячих компартій до влади у більшості східноєвропейських країн прийшли саме ті сили, які у 1956, 1968 роках та й пізніше мали, так би мовити, досвід зіткнення з військовими структурами Варшавського Договору. Не дивно, що подальша участь у згаданому блоці навряд чи могла дати їм почуття безпеки. У таких обставинах Варшавський Договір був приречений на саморозпуск. І тут уже нічого не вдієш.

А от заклики деяких східноєвропейських політиків якомога швидше переглянути й навіть ліквідувати економічні відносини, які у рамках РЕВ складалися протягом 40 років, примушують замислитися. Безперечно, мають рацію критики Ради, коли кажуть, що вона не змогла повністю пристосуватися до нинішніх політико-економічних реалій, врахувати у своїй діяльності ті докорінні перетворення, які сталися у Східній Європі. Водночас не можна не зважити і на думку авторитетних експертів про те, що господарські інтеграційні зв'язки між країнами РЕВ виявилися набагато глибшими, ніж передбачалося, і що їх стихійний розпад не принесе дивідендів нікому з членів організації. Так, у впливовому німецькому тижневику «Цайт» зазначалося: «Багато з країн, що входили до РЕВ, поспішили вийти з-під опіки Москви. Загальне прагнення до якнайшвидшої інтеграції у західну економіку виявилося настільки сильним, що заступило тверезі розрахунки, призвело до ігнорування очевидних фактів».

І що ж у результаті? Згідно із спеціальною доповіддю Організації економічного співробітництва і розвитку, опублікованою у Швейцарії, розпуск Ради Економічної Взаємодопомоги і перехід на тверду валюту в торгівлі із Заходом може спричинити економічний крах на Сході Європи. Як наголошують автори документа, особливу тривогу викликають погіршення економічних показників і одночасне зростання зовнішнього боргу країн цього регіону. До речі, він уже сягає астрономічної суми — 123 мільярди доларів, і тільки на обслуговування боргу, тобто виплату процентів, минулого року пішла більша частина прибутку від експорту східноєвропейських держав, у тому числі з СРСР. Ще більше, за даними згаданої організації, ускладнює ситуацію скасування перевідних карбованців, які застосовувались для розрахунків всередині РЕВ.

Як бачимо, наслідки поспішних економічних нововведень виявляються невтішними. Це, здається, починають усвідомлювати і наші східноєвропейські партнери. Аналізуючи всі «за» і «проти», вони доходять висновку, що співробітництво з Радянським Союзом — в їхніх інтересах. Тому треба не поспішати з руйнуванням багаторічних зв'язків, а, якщо вже РЕВ не відповідає вимогам часу, шукати інші форми взаємодії, створювати нову економічну організацію. Угорські експерти, наприклад, вбачають її завдання в тому, щоб на основі консультацій, обміну інформацією сприяти розвиткові ринкових відносин, пристосуванню до вимог світової економіки та загальноєвропейської інтеграції. Підтримує цю думку і представник СРСР у РЕВ С. Ситарян, вважаючи, що, крім того, вона повинна допомагати встановленню контактів між головними учасниками зовнішньоекономічних зв'язків — окремими підприємствами. Авторитетний чеський спеціаліст Т. Кісілка також говорить про потребу створення організації, яка б у першу чергу займалася вирішенням проблем двосторонніх економічних відносин. Як бачимо, більшість фахівців погоджується щодо необхідності існування відповідної структури, яка б сприяла розвиткові й регулюванню економічних зв'язків між Східною Європою та СРСР. Дуже слушно висловився з цього приводу радянський Президент (цитую): «У РЕВ сталися великі зміни. Ми побачили: нагромадилося багато такого, що викликало образи, невдоволення співробітництвом. Зваживши все, вирішили зайняти спокійну позицію, дати попрацювати часові. Адже життя багатше за всі схеми і політичні лозунги, воно невідворотно впливає на настрої і позиції політиків. Врешті, існує і здоровий глузд...». Важко з цим не погодитись.

Непокоїть інше. Країни колишньої соціалістичної співдружності, безперечно, зрозуміли, що в майбутньому співробітничати з Радянським Союзом буде складно без укладення прямих угод із союзними республіками, які проголосили свій суверенітет. Цього року, зокрема, тільки Україну вже відвідали прем'єр Словаччини, міністр закордонних справ Румунії, Голова Народних зборів Болгарії. Усі вони висловили велике зацікавлення у розвитку двосторонніх економічних зв'язків і торгівлі. Наша республіка, заявив заступник Голови Ради Міністрів В. Урчукін, також не хоче рвати існуючі відносини із східноєвропейським ринком, який у багатьох випадках дуже близький нам. Верховна Рада України днями прийняла Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність», який передбачає посилення двосторонніх ділових контактів із зарубежем, ширшу інтеграцію України у світову економічну систему. Та чи реальне таке співробітництво сьогодні? Щодо цього виникають великі сумніви. Адже вся зовнішньоекономічна діяльність республік настільки зарегламентована президентськими указами та постановами союзного уряду, встановлено такі драконівські податки на експорт та імпорт, що поки ні про яку взаємну вигоду у торгівлі із Східною Європою не йдеться. А така податкова політика може негативно позначитись на переговорах про створення нової економічної організації замість РЕВ.

Отже, залишається тільки сподіватися, що в центрі зрозуміють це. Здоровий глузд, про який говорив Президент, має запанувати і там.

Ігор ГРУШКО.

Фотоінформація

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ — НАСАМПЕРЕД!

Дедалі частіше гасла з соціальними вимогами лунають на демонстраціях і мітингах у східній частині Німеччини. Свого вирішення чекає житлова проблема. У зв'язку з розпродажем житла жителі Берліна побоюються зростання квартплати. Можливі випадки, коли квартиронаймачі залишаться зовсім без даху над головою. За словами лідера берлінських профспілок, політичні акції уряду не повинні погіршувати соціальний стан трудящих.

Фото ТАРС.

Експрес-новини

Держсекретар США Бейкер прибув у Дамаск, де провів переговори з президентом Сірії Асадом. Після зустрічі Бейкер зазначив, що обмін думками про становище на Близькому Сході був дуже корисним. На його думку, ця зустріч сприяла проведенню регіональної конференції на Близькому Сході.

* * *

Президент Польщі Валенса зустрівся з прем'єр-міністром Великобританії Мейджором. Переговори були зосереджені основним чином на економічних питаннях. Сторони обговорили перспективи вступу Польщі в Європейське співтовариство і британських інвестицій в польську економіку. Планується зустріч Валенси з колишнім прем'єр-міністром Великобританії Тетчер і лідером опозиційної лейбористської партії Кінноком. На банкеті на честь приїзду Валенси королева Єлизавета II дала високу оцінку його діяльності. За словами британської королеви, «вся Європа вдячна Валенсі за його роль в політичних змінах у Східній Європі».

* * *

У Бухаресті розпочалася міжнародна конференція з телекомунікацій в космосі. Вона організована Європейським космічним агентством, Європейською спілкою радіомовлення.

* * *

Як повідомило агентство Рейтер, другий заступник Голови Верховної Ради Латвії Крастіньш розпочав свій візит в Канаду. Очікується, що там він буде працювати над створенням у Канаді Балтійського інформаційного центру. В січні цього року тодішній прем'єр-міністр Кларк запропонував общині канадців — вихідців з Прибалтики — внести свої пропозиції щодо роботи такого центру. Крастіньш обговорив також пропозицію про скликання міжнародної конференції з проблем Прибалтійських республік. Він братиме участь у щорічному з'їзді Латвійської національної федерації Канади, зустрінеться з канадськими парламентаріями і представниками ділових кіл.

Інформ-шоу

І — КІНЕЦЬ СКАНДАЛАМ

Уле Фрімен, американець,— пристрасний любитель мотоспорту. Мотоцикл для нього — все, але ось дружина Донна Фрімен віддає перевагу комфорту автомобіля. У. Фрімен знайшов оригінальний вихід, щоб уникнути сімейних скандалів. За 750 доларів він придбав старий мотоцикл і вдало приєднав його до задньої половини автомобіля «Фольксваген». Тепер подружжя зможе насолоджуватися заміськими поїздками кожен на свій смак.

Фото із газети «Зюддойче цайтунг» (ФРН).

БЛАГОРОДНИЙ ЗЛОДІЙ

Серед кишенькових злодіїв також трапляються порядні люди. У жителя Бостона Петера Панкера у вагоні метро витягли гаманець. Випадок загалом звичайний в американській буденності. Але яке ж було здивування, коли через два тижні Панкер одержав від злочинця листа з гаманцем і шоферськими правами. У листі говорилося: «Сердечно дякую вам за тринадцять доларів, які були в гаманці. Я не вкрадав би його, але мені терміново були потрібні гроші. Просити їх я не став, оскільки був упевнений, що ви мені все одно відмовите...». У поліцію Панкер не скаржився.

КАРМЕН СУМУЄ БЕЗ ХАЗЯЇНА

Мешканець австрійського міста Лінца К.— власник бультер'єра з ніжним ім'ям Кармен фон Розенау вирішив розважитись і нацькував собаку на двох випадкових перехожих. Все закінчилося для хазяїна собаки плачевно. Земельний суд Лінца присудив жартівника до 26 місяців тюремного ув'язнення за заподіяні тілесні ушкодження потерпілим. Тепер бультер'єр Кармен сумує без хазяїна.

«ЯК ДОБРЕ ВСЕ, ПРЕКРАСНА МАРКІЗО!»

У селі Альтенланд, що під Гамбургом, сталося лихо: згоріла конюшня. І підпалила її кобила своїм хвостом. Власне, хвіст став останньою ланкою в ланцюгу неприємних випадковостей. Селянин з Альтенланда вирішив відігріти замерзлу водопровідну трубу паяльною лампою. Раптом від лампи спалахнув кінський хвіст. Злякана тварина кинулася в конюшню і підпалила сіно в яслах. Від палаючого сіна загорівся дах, а залити вогонь не було чим, адже водогін так і не відігрівся. Незважаючи на зусилля приспілих пожежників, конюшня згоріла вщент. Але кобилу все ж удалося врятувати.

ГУРМАН ІЗ ПСИХУШКИ

З психіатричного відділення земельної лікарні Клагенфурта (Австрія) втік пацієнт — колишній власник фабрики целюлози у Віллахе-Магдален — Вільгельм Паласт. Втікача, щоправда, дуже швидко знайшли в найближчому ресторані. Причина втечі проста: йому захотілося смачно пообідати. Набридла лікарняна прісна їжа. Дирекція клініки вирішила виявити справжню гуманність і дозволила гурману-пацієнту час від часу вільний вихід у ресторан. Правда, із супроводжуючим.

ЛЕЛЕКИ, ЛЯЛЬКИ І ЛАКЕДЕМОНЯНИ

[Закінчення. Початок на 1-й стор.].

Отже, недарма й досі вважається, що ляльку до господи приносить саме лелека. Що ж тут дивного — лелека був символом Великої Сівби.

Тепер — не так.

Ми поламали графік. Воюють — коли кому заманеться. Вчаться — теж. А канікули хтось придумав влаштовувати якраз на жнива, якраз тоді, коли й можна чомусь путньому навчитися. Навіть лелеки розгубилися. Втім, вони ще літають — за розкладом, визначеним од сотворіння світу. А діти — вчаться. Вчаться, здебільшого, самі по собі, вчаться щось робити і когось любити, і щось там у них таки виходить, і навіть лелеки їх не забувають, і це дає надію на майбутнє.

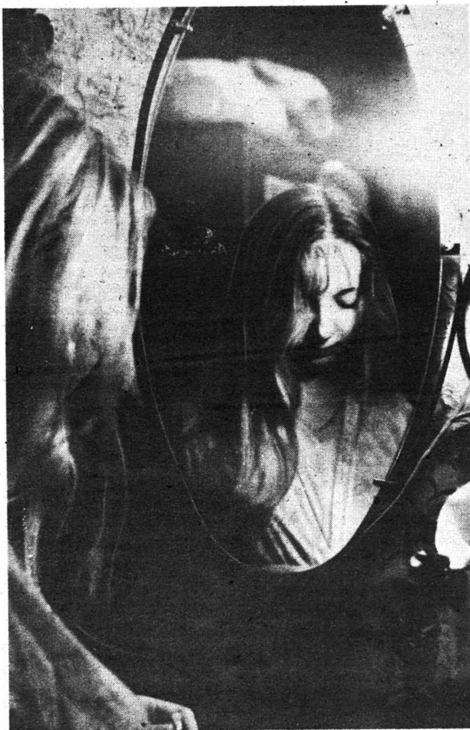
Головне — якщо вже нам так кортить воювати — не забувати деяких старих правил. От, був колись такий народ — лакедемоняни. Вони нічого не вміли робити — тільки воювати. Але, чим далі воювали, тим гірше виходило. І з'явився серед них один недурний цар, і сказав: о, лакедемоняни! Не воюйте постійно з одним і тим же противником — бо навчите його воювати краще, аніж самі вмієте... Нам би зараз такого царя. А при ньому — міністра для спостереження за лелеками. А там ми вже й самі якось...

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

КОРОТКО З ЛИСТІВ

...Так остогидло наше гірке життя, так хочеться чистого, святого, доброго. Щоб не билися за ганчір'я, щоб не ламали деревця, не зобижали землю, пташинку, щоб ніхто не поганив рід наш, прекрасний і величний. Я — ні за які партії, я — за чесних, сміливих, рішучих, розумних людей, щоб на них Україна трималась...

Л. РИБАЧЕНКО.
Кіровоград.

...Діяльність Верховної Ради оцінюю посередньо. Депутатам зичу більше поваги та людяності. Ні до якої партії не належу, але прагну волі собі і всім сущим на Україні.

Г. БЛАКИТЬ.
Калуш
Івано - Франківської області.

Хотів би побажати нашим депутатам, щоб вони радилися з своїми виборцями не в кабінетах, а в чергах за сірниками, цигарками, шкарпетками, за фуфайками і кирзовими чобітьми. Тоді вони почують справжній голос народу України...

М. ГУК.
Красногвардійськ
Кримської області.

...У мене склалося таке враження, що наші партійні лідери своїм словоблуддям відриваються від рядових партійних мас, втрачають довір'я і авторитет.

А. ЛУЧКО.
смт Батурин
Чернігівської області.

...Є у нас такі, що захищають кого завгодно, тільки не свій народ. А як тільки почують щось народне, українське, тут же волають про український буржуазний націоналізм...

О. МЕЛЕШКО.
Донецьк.

...Свого часу я соромився розмовляти українською мовою, бо з мене сміялися і запитували, з яких джунглів я виліз. Тоді ж стало тенденцією — закривати школи з українською мовою. А одна розумна людина сказала: «Немає мови — немає нації».

В. МАЙДАНИК.
Кривий Ріг.

ПІД «КОЛЕСАМИ» ЗАКОНІВ

РОЗДУМИ ПРО ТЕ, ЧОМУ СІЛЬСЬКІ РАДИ ТАК НЕРІШУЧЕ БЕРУТЬ ВЛАДУ В СВОЇ РУКИ

Так вже складалося десятиріччями, що сплітались в один клубок кілька влад — господарська, партійна, радянська. А тепер, коли розмежування стало вимогою життя, виявляється, що клубок той розплутати дуже складно. Особливо на селі. Важко сільським Радам стати повноправними органами народного самоврядування. Про це — роздуми, розмови з обізнаними, небайдужими людьми в Царичанському районі на Дніпропетровщині. Мої співрозмовники — голова селищної Ради народних депутатів Ю. Брус, голова Прядівської сільради М. Олексієнко, голова колгоспу «Україна», депутат районної Ради І. Головко, голова постійної комісії з питань соціалістичної законності Ю. Дрешпак, голова райвиконкому В. Продан, перший секретар Царичанського райкому Компартії України О. Десятерик.

Їм слово.

М. Олексієнко:

— На двірчному досвіді переконався: як-то нині нелегко і копітко — бути головою сільради. Турбот — по саму зав'язку. Цегла, вода, газ, діти, старики, як діти...

Коли формували бюджет на нинішній рік, сільрада гула, мов вулик. Правда, у нас «медонос» один — рідний колгосп. Він виділив для села 200 тисяч карбованців. Та що виходить: з одного боку, опублікований нещодавно закон про місцеві Ради та місцеве самоврядування надає нам повне право не тільки самостійно формувати власний бюджет, але й розпоряджатися ним на свій розсуд, а з іншого — де брати кошти? Адже тільки на свою лікарню маємо витратити за рік 268 тисяч карбованців, на школу — близько 300 тисяч. Як бути? Вирішили свої кошти перевести в бюджет... «району».

І. Головко:

— ...І сховатися за широку спину райвиконкому. Ніяк не втямлю: закон надає місцевим Радам повного права на самоврядування, а ми добровільно від цього вистражданого права відмовляємося. Спрацьовує інерція, усталена звичка працювати по-старому, небажання брати на себе всю повноту влади, а, отже, й відповідальності. Час отямитись, а то коли б ринкова економіка не застала місцеву владу на порожній скрині.

Як на мене, треба було б діяти так: сільрада формує свій бюджет з таким розрахунком, щоб мати змогу перерахувати певний процент до райвиконкому. Решта коштів лишається на місці. Тоді голова сільвиконкому не ходив би по численних коридорах з простягнутою рукою. Що то, скажіть, за влада з простягнутою рукою?

Ю. Брус:

— На жаль, ми теж довго не роздумували, віддали свій бюджет району. Думали, гуртом легше. Та якщо по правді, то депутати просто побоялися стати раптом «мільйонерами», розпоряджатися бюджетом на власний розсуд.

О. Десятерик:

— Зважте на те, що є у нас бідні і багаті місцеві Ради. У розпорядженні одних кілька організацій, а, отже, і щедрий бюджет, у той час як на території інших сільрад всього-навсього один колгосп. Так уже склалося. Гадаю, виконком районної Ради розгляне це питання.

Та чи не найбільше турбує сьогодні сільських депутатів дефіцит соціальної справедливості. Погляньте, як ми працювали під час так званого застою. Якщо в 1971 році трудівники району виробляли 32 тисячі тонн молока і 7 тисяч тонн м'яса, то минулого року одержали цієї продукції, відповідно, 50 і 17 тисяч тонн. Виробництво яєць збільшили вдвоє. А тепер зайдіть до сільського магазину — що там на полицях?

— Знаю, на полицях порожньо, хоч кіньми грай. Вічно черствий хліб та давно заіржавілі банки морської капусти — ото й уся розкіш. А якщо раптом втрапить сюди ковбаса чи шматочок масла, то тваринники, котрі виробляють їх своїми порепаними руками, купують ці продукти за кооперативною ціною — у два-три рази дорожче, аніж у місті. За сільське жито та село ще й бито. Ой, схаменися, зачовганий пролетарями асфальт, допоки не пізно! Не трощи, важкий молоте, геть пощербленого серпа! Бо піде спільна наша біда попід тинами з торбою через плече.

І. Головко:

— П'яти, чи вже навіть шести, років шкода, вся демократична пара яких пішла у свиток. А могли ж хоч трохи зняти продовольчу проблему. Суджу по нашому колгоспу. П'ятирічку тому особисті господарства у нашому селі Бабайківка давали 280 тонн молока і 60 тонн м'яса на рік. Депутати вирішили використати цей резерв сповна. Тим більше, що матеріальних витрат майже ніяких: своє хазяйство у хлівці — воно і є своє, а не гуртове. І ось минулого року одержали від селян 780 тонн молока і 200 тонн м'яса. Втричі більше, ніж мали не так давно. Впевнений — і хоч ріжте, своє обстоюватиму — виробництво цих продуктів можна було б збільшити загалом у країні, як мінімум, на третину. Так ні, промітингували, проплювали один одному у вічі на площах стільки дорогих років... Змінювались опікуни, «тренери» сільського господарства, та, на жаль, зоставалось незмінним саме ставлення до села. Ось і маємо те, що маємо, — примарну демократію на голодний шлунок.

— А тут ще звалилася, бозна звідки, на наші голови «війна» законів...

М. Олексієнко:

— Ось переді мною закон парламенту республіки про пріоритетний розвиток села. Прийняли його, як пам'ятаєте, не від хорошого життя, а тому що з продуктами дійшли до ручки. Читав його (закон), мов гарну різдвяну новелу. Чого там лишень не набіцяли селянам: дати їм у продаж половину легкових автомашин, направити на село 90 процентів будівельних матеріалів... А що сільрада одержала за рознарядкою? Замість 132 тисяч цегли всього 16 тисяч. По цеглині на брата.

Ю. Дрешпак:

— Наші республіканські і центральні закони нерідко зіштовхуються один з одним, ніби автомашини на нерегульованому перехресті. В мене таке враження, що ми на тому перехресті, під колесами законів і живемо. Прикладів більше, ніж треба. Нещодавно райвиконком (а йому — облвиконком і т. д. за старшинством) доводив селянам плани заготівлі продукції на нинішній рік. Сільські депутати не знали, як чинити. Республіканський закон — той-таки, про пріоритетний розвиток села, надає колгоспникам права самим складати плани, а президентський Указ про збереження економічних зв'язків і держзамовлень на рівні 1990 року те святе право господарів зводить нанівець. Сій стільки-от, віддай державі стільки-от. Кого слухати?

Незрозуміла ситуація і з податками із сум кредитів. Згадуваний тут неодноразово республіканський закон роз'яснює: процентні ставки до 1 серпня 1990 року не змінюються. А Указ Президента СРСР від 25 жовтня минулого року попереджає: сплачуйте податки і то — чим хутчіш, бо від штрафів не відкараскаєтесь. Хоч в Указі немає жодного слова про те, що він має зворотну силу. Таким чином, за минулий рік, із рахунків господарств району зняли півмільйона карбованців, за січень цього року — ще 250 тисяч карбованців. Невже це розпочалася чергова експропріація селян?

— Закони, справді, випали на нашу долю дивні. Та не секрет, що і в роботі самих сільських Рад чимало формалізму, невпевненості, відірваності від реалій життя.

Ю. Брус:

— Ми помітно розхитали місцеву владу, коли почалося «коронування президентів» — голів Рад народних депутатів. То була безперспективна затія, чергова гра в демократію. Сьогодні всю владу взяв на себе виконком на чолі з його головою. Менше стало шарпанини, ритуалів, нікому не потрібних балачок. Зросли роль і відповідальність за роботу депутатів.

В. Продан:

— Люди стомилися від слів і обіцянок. Ми, сільські депутати, як люди від землі, розуміємо це, тому до діла рукава завжди засукані. Збудувати хату, підвести до села воду чи газ, допомогти ветеранові — все це не дрібниці. То — щоденні турботи наших депутатів.

Що ж, у тому, мабуть, істина. Бо все ж таки, як не крути, а честь — не по словах, а по конкретних справах, котрі виборці й оцінюють.

Василь ЗАКРЕВСЬКИЙ.
Дніпропетровська область.

ВИВАЖЕНИЙ ДІАЛОГ

З самого початку своєї діяльності депутати Білоцерківської міськради визначили пріоритетні напрями роботи — продовольче забезпечення, екологія, житлове будівництво, стан правопорядку, транспорт міста. Це об'єднало народних обранців різних політичних напрямів, дозволило проводити сесії конструктивно. У періоди між ними переважна більшість депутатів активно працює в постійних комісіях.

Президія Ради і міськвиконком шукають нові, нестандартні форми роботи. Одну з них запроваджено нещодавно: розгляд проблем, які хвилюють білоцерківчан, безпосередньо в трудових колективах. Конструктивною й діловою була зустріч народних депутатів і апарату міськвиконкому з колективом виробничого об'єднання «Білоцерківшина». Це підприємство переживає зараз не кращі часи. На погіршення становища в першу чергу вплинула загальна криза в економіці. Тож потрібні зміни на державному рівні. Але й місцева влада в змозі вирішити деякі проблеми шинників. Тим більше що свого часу вони немало зробили для міста.

Насамперед потрібно рішення сесії міськради про продовження будівництва шинного заводу № 2 з наступною переспеціалізацією його на виробництво шин для легкових автомобілів. Це дозволило б зняти напруженість з цим дефіцитним товаром. У той же час частина прибутків пішла б на потреби Білої Церкви. Треба негайно вирішувати кадрову проблему. Зараз на «Білоцерківшині» не вистачає близько тисячі робітників. А буде житло — будуть і робочі руки. Тому в план будівництва міста необхідно включити зведення сімейних гуртожитків з цільовим призначенням. Виробничники справедливо поставили питання про передачу на баланс міста тролейбусного управління, очисних споруд, електричних та водних мереж, які служать для потреб усього населення, а утримуються за рахунок об'єднання.

Головний висновок зустрічі: шлях до вирішення всіх проблем — виважений діалог.

Лідія ЧЕРЕДНІЧЕНКО.
Київська область.

ЯКБИ ДЗЕРКАЛА БИЛИСЯ НА ЩАСТЯ

Пригадуєте у Пушкіна:

Свет мой, зеркальце! Скажи
Да всю правду доложи:
Я ль на свете всех милее...

Але я про інші дзеркала. Про газети, котрі у перші роки перебудови образно і назвали дзеркалами.

Мало хто знає, що тоді найнезатишніше, найнезручніше почували себе журналісти районних та міських газет. Зовсім не тому, що їм було, ясна річ, не вгнатися за центральними. Виник, нагадаю, прикрий поділ гласності: існувала наче гласність центру, республіканська і місцева. Останню дошкульно, сердито обзивали безгласністю...

Насправді зовсім не випадково складалася така ситуація. Я сам починав журналістську кар'єру в районці і запам'ятав розпачливий вигук батька, коли він довідався про мій вибір: «У нашому ж роду ніби не було брехунів». А потім не раз чув уже від людей: районку таки називали «брехунцем». Районні газети були і залишаються, звичайно, найближче до буденного життя, відтак у свій час — найближче до деформованого і перекрученого. А хіба вн не помітили, не збагнули, що найтяжче виривається коріння застою на «тихій» периферії, у віддалених закутках «благополучного спокою»?

Скажу більше: для людей справжня гласність й настала тільки тоді, коли почали пробуджуватися місцеві газети. Відбувалося це по-різному. На Дніпропетровщині нині чомусь забули перипетії томаківської «пригоди», коли тамтешнім партійним і радянським першим особам нічого не залишалося, як квапливо тікати у відставку — по суті, від ганьби. Так от, «заварили кашу» газетярі районки. То була чи не перша в області перемога гласності «на місцевому рівні». Вона сприймалася неабиякою надією, гарантом необоротності процесів.

Можна назвати й інші подібні приклади. Але сьогодні, на жаль, доводиться говорити не про це. Не встигли газетярі районок дихнути повітрям гласності, як з'явилися симптоми зовсім іншого процесу. Там, де згадувані прецеденти сталися, сили, які гласність не на жарт злякала, почали «накидати вудечки».

Здавалося б, зовні не знайти зачіпки до того, як увільнили редактора у Магдалинівці. Зібралися засновники — члени райкому партії, депутати райради, влаштували альтернативні вибори і віддали перевагу... партійному працівнику В. Латайку. Демократично, законно, красиво. Але акція розшифровується й з другого боку: така газета, якою стала магдалинівська районка, цим людям, виходить, не потрібна?

Аргументи, котрими вони оперували, стосувалися передусім — явно упереджено — особи редактора Л. Безуглого. Він, приміром, сякий-такий «закликає роздати землю». Або таке: «після критики у газеті декому соромно їхати на ферми, у бригади...» Одним словом, очевидно, малася на увазі публікація про потаємне, під пильною охороною міліції «зване королівське» полювання місцевої «знаті» і «високих» гостей. Або матеріали, які гнівно засуджували звички на зразок «я тут хазяїн, як скажу, так і буде», котрі уподобали деякі керівники господарств. Газета, власне, захищала колгоспників, у яких урвався терпець, які вимагали рахуватися з їхніми інтересами та громадською думкою. І вже зовсім обурили, очевидно, виступи районки з приводу «розподілу» автомобілів та єдиної путівки в піонерський «Артек», особливо їх наслідки — читачі отримали уявлення, хто є хто в районних кабінетах.

Насамкінець Л. Безуглий захопився ідеєю створення народної газети, «яка б служила не вигодам керівників різних рангів, а простій людині». Цього пробачити йому, схоже, й поготів не змогли. Знову ніби очевидні аргументи: якщо журналісти хочуть, чи хтось інший,— нехай створюють, Закон про пресу дозволяє. Але та, яка існує, має господарів, вони й замовлятимуть музику. І які, мовляв, можуть бути претензії, якщо видання опозиційних сил також по своїх не відкривають вогню? Натяк, одним словом, що досить «паплюжити» компартію.

Особисто я не вважаю за плюс опозиційних видань терпимість до прорахунків «своїх», а в магдалинівській районці, як не старався, не виявив критики партії, тим паче нищівної. Була критика на адресу окремих комуністів, доказова і справедлива, але це, погодьтеся, зовсім інша річ, як хто б не намагався ототожнювати...

Засновувати у райцентрах та містах, особливо невеликих, кілька газет — недоцільно, збитково і поки що навіть нереально. То, може, ідея саме народних газет, коли той же райком партії, — лише один з співзасновників,— і прийнятна? До речі, загалом для компартії, яка все ще потребує надто ретельного, послідовного очищення від пристосованців, лицемірів (обмежуся тільки цими двома словами), «дзеркала» народних газет неодмінно підуть на користь. Адже, вважати, що у тій же Магдалинівці виняткова від нездорових емоцій виник громадський комітет захисту редактора та зчинився «мітинг» на ярмарку — означає небезпечно, фатально помилятися. Сьогодні на довір'я людей може розраховувати лише той хто сам довіряє людям, поважає їх.

І варіант громадсько-політичної газети соціального захисту трудящих, який домагався відстояти колектив редакції «Придніпровського комунара» у Верхньодніпровську, теж варто було, як мені здається, обміркувати й розглянути. Та приборкати консервативні настрої уже не змогли. Натомість зачали шукати можливість застерегти подібне «неподобство», з партійної трибуни критикувати газету («останнім часом іде не в той бік») та її редактора Л. Титаренко («втратила відчуття партійної лінії»), а також на власний розсуд перекроювати статут колективу журналістів, аби він не міг претендувати на право хоч у чомусь бути самостійним та незалежним.

Не заперечую: спровокували й газетярів на суперечливі дії та вчинки. Але ж підтвердилося побоювання, яке у них виникло відразу: на установчих зборах засновників Л. Титаренко відмовили залишатися редактором.

Сьогодні журналістський колектив «Придніпровського комунара» «збитий з пантелику», перестав існувати як колектив однодумців і водночас непересічних індивідуальностей, почуває себе розгромленим, приреченим. Тієї бойової газети, яка була, немає. Виходить «вчорашня», яка все рівно загине. Чи думає про це тепер хто-небудь у партії? Кривого дзеркала силоміць уже не нав'яжеш. Отож, як та розгнівана цариця — об підлогу дзеркало розбити?

У нас в країні затискують гласність — це уже не секрет. Скаржаться центральні видання. Особисто ж мені над усе шкода місцевих правдивих «дзеркал». Не від хорошого життя редактори районних та міських газет області заснували власну асоціацію, заснували для того, щоб захищати себе.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Дніпропетровська область.
Фото Вячеслава ПУШКАРЬОВА.

Для людей справжня гласність й настала тільки тоді, коли почали пробуджуватися місцеві газети.

У нас в країні затискують гласність — це вже не секрет. Скаржаться центральні видання. Особисто ж мені над усе шкода місцевих правдивих «дзеркал».

А В ЗАПОРІЖЖІ ЧОРНОВІЛ — ЦЕНТРИСТ

Олександр Чорновіл — депутат міськради. Родом із Запоріжжя. Юрист. Закінчив Одеський держуніверситет. Працював донедавна в слідчих органах. «Поклав погони, бо не міг погодитися з тією практикою, яка існувала. На слідчих тиснули, змушуючи припиняти справи...» Це було вже у восьмидесятих.

Повернувся на рідне виробниче об'єднання «Запоріжтрансформатор», де почав працювати після школи.

Став майстром цеху. Минулого року на заводі вибухнув скандал: люди довідалися про зловживання управлінської верхівки. Справа доходила до страйку. Робітники висунули Чорновола головою комісії, яка розслідувала ті факти. Робота комісії перебувала в центрі уваги всього міста. На жаль, викривальні матеріали опублікувала тільки заводська багатотиражка. Кілька фрагментів того звіту дають певне уявлення про обсяги роботи комісії Чорновола. З'ясувалося, що заводські будівельники надавали послуги високопоставленим працівникам, зокрема В. Левченку, відповідальному працівникові Ленінського райкому партії, А. Дубровському — головлікареві 5-ї міської лікарні. І не було б у цьому нічого страшного, якби при цьому не відмовляли в наданні послуг своїм робітникам, які перебувають на становищі бідних родичів... Далі з'ясувалося, що у листопаді 1989 року на 15 днів до Китаю виїздили Л. Хаджинов, Б. Масловець, М. Біκі, А. Земко, А. Дубровський. І в цьому також не було б нічого поганого, якби... Справа в тому, що Дубровський не є працівником об'єднання, він головлікар 5-ї міськлікарні, і на той час депутатом Верховної Ради УРСР він ще не був. То на якій же підставі скористався путівкою? Витрати на поїздку до Китаю склали 5805 валютних одиниць І категорії, поїздка одного члена делегації обійшлася в 4200 карбованців.

Звичайно, «кити» позалишалися на місцях, звільнені з посад тільки заступники, деяке цехове начальство...

Тепер я бачу: треба докорінно змінювати нашу систему, адже подібні зловживання є всюди, і в рамках окремо взятого підприємства проблему соціальної справедливості не розв'язати.

У травні минулого року Олександра обрали головою Комітету народного контролю міста Запоріжжя. Перебудову цього вкрай необхідного робітничому місту органу почали із забезпечення гласності. Це найдієвіша зброя. А боротися є проти чого. Ось і нещодавно виявлено: директор заводу «Дніпроспецсталь» перекачував через підлеглих дефіцитні й дорогі нині будматеріали для спорудження власного особняка. З директорським кріслом довелося розпрощатися.

— Гадаю, — висловлює думку Олександр Чорновіл, — Верховна Рада України має створити надійну систему контрольних і підзвітних їй органів. Розпустивши КНК, ми ризикуємо випустити всіх щук у річку.

Він — центрист, вирішив, що на сучасному етапі не повинен належати до жодної з політичних партій, а тому припинив своє членство в КПРС. Хоча до такого кроку Олександра підштовхували викриті на «Запоріжтрансформаторі» численні приклади рвацтва керівних партійців. Зізнається: «Внутрішній світ для мене вельми важливий, хочу жити з чистими совістю й руками». До кого з-поміж народних депутатів України він прислухається? Йому дуже імпонує робота Леоніда Кравчука, як державного діяча.

— Я палкий прихильник Декларації про державний суверенітет України. Це — найвидатніший наш документ і його слід наполегливо втілювати пункт за пунктом. Вважаю, вступати до Союзу можемо лише за умови, коли нова спільність буде конфедеративною.

Важлива деталь: очолівши КНК, Чорновіл нікого не змінив у штаті (їх усього п'ятеро), але змінив стиль діяльності: оперативність, гласність, дієвість.

Олександр МИХАЙЛЮТА,
власний кореспондент «Голосу України».

Запоріжжя.

А БУЛО ОБІЦЯНОК БАГАТО...

Для мільйонів людей України, Білорусії та Росії п'ять років тому розпочався новий відлік часу — чорнобильський. І в його нестримному плині кожна хвилина і навіть секунда на вагу дитячої сльози, материнського болю, людської безнадії...

І як це не боляче, проте очевидно: всі дії союзного та республіканського уряду до останнього часу не дали потрібного ефекту, були половинчастими. Згаяно п'ять років, які коштували багатьом людям здоров'я, а декому, як це не гірко говорити, і життя. Але біологічні й психологічні експерименти над людьми, які потрапили в біду, продовжуються.

Необов'язковість з боку керівних органів викликає у людей справедливе обурення, загострює морально-психологічний стан. Мушу прямо сказати, що наші численні намагання і спроби надати всій цій роботі ефективного комплексного характеру нерідко наштовхуються на стіну байдужості, бездушності, і в кращому разі ми маємо підтримку тільки на словах.

А суть така, що лише в Олевському районі на Житомирщині кількість жителів, які живуть на радіоактивних територіях, перевищує 54 тисячі. Причому 15 тисяч з них — діти. Найголовніша проблема — відсутність «чистих» продуктів харчування. Адже власна продукція з підсобних господарств і те, що виробляється радгоспами району, далеко не завжди придатні для споживання навіть дорослими людьми.

За офіційними даними, близько 50 відсотків проб молока, взятих у 1990 році, перевищують допустимі рівні, 20 відсотків проб сметани і сиру — не придатні для дитячого харчування. Але при цій надзвичайно гострій потребі нашого району в «чистих» продуктах їх постачання практично провалене. Скажімо, при нормі споживання на одну людину м'ясопродуктів 80 кілограмів завезено лише 14,9. А всього по району недовезено 3686 тонн. Молокопродуктів при нормі 380 кілограмів люди отримали тільки 80,2. Зокрема, масла недопоставлено 138 тонн, сирів — 249 тонн. У десять разів менше отримано дитячих молочних сумішей.

Абсолютно незрозумілою залишається позиція уряду нашої республіки щодо забезпечення дітей і свіжими фруктами, соками, плодоовочевими консервами. Їх у район надійшло в десять разів менше потреби. От і довелося малечі ласувати іноді такими продуктами, які слід було б знищувати як радіоактивні відходи.

Не можна сьогодні змовчати і з приводу оздоровлення дітей, хоча треба віддати належне обласним і районним службам, які, не будучи спеціалістами в галузі радіаційної медицини, але керуючись здоровим глуздом і почуттям відповідальності, прийняли рішення про негайне вивезення з району дітей шкільного віку з першого року аварії.

Але що ж ми маємо на сьогодні? Практично кваліфікований підхід до розв'язання проблем оздоровлення дітей відсутній. Щороку для району виділяється 4,5—5 тисяч путівок для школярів у південні області республіки. Але це путівки в звичайні піонерські табори, де практично відсутній елементарний контроль лікарів за здоров'ям дітей. Фактично лише 500 дітей шкільного віку проходять лікування в спеціалізованих таборах санаторного типу і санаторіях для матерів з дітьми.

Але що робити з п'ятьма тисячами тих дошкільнят, які за весь період після аварії на ЧАЕС не вивозилися на оздоровлення жодного разу? І це при тому, що й на п'ятому році після аварії керівники ряду республіканських та союзних органів геть не помічають, що зростає захворюваність людей. Так, кількість онкологічних захворювань серед населення збільшилась майже на 20 відсотків, а захворювання щитовидної залози — на 50. Значно зросла і кількість хвороб крові, послаблена імунна система. І як наслідок цієї трагедії в Олевському районі, де раніше постійним був приріст населення, сьогодні народжуваність дітей порівняно з 1985 роком зменшилась майже на третину.

Катастрофічно погіршується здоров'я дорослих людей. І їм важко допомогти, адже Олевський район у даний час має найнижчий у республіці рівень забезпеченості лікарями — 9,6 на 10 тисяч населення. Не вистачає майже 120 лікарів і близько 60 середніх медичних працівників. А вахтовий метод роботи лікарів — не кращий вихід із скрутного становища. Отже, уряду республіки потрібно якнайшвидше впроваджувати роботу лікарів за контрактом. Це дасть змогу залучити більш досвідчених спеціалістів.

Якщо вести мову про проблему кадрів у цілому, то треба сказати, що внаслідок масового виїзду з району кваліфікованих спеціалістів розладнується життя цілого ряду господарств. Адже свої домівки залишають у першу чергу лікарі і вчителі, будівельники, доярки і механізатори, спеціалісти сільського та лісового господарства. Причиною цього є не лише радіофобія. Людей не задовольняють насамперед соціально-побутове забезпечення, відсутність належних умов для роботи й відпочинку.

Всіх трудящих Олевщини непокоїть і той факт, що 564 сім'ї наших співвітчизників, які живуть у селищі Діброви та в селі Рудні-Радовельській, уже п'ять років несуть страшний тягар радіації. Адже дослідження, проведені в 1990 році Укргідрометом на території цих населених пунктів, не спростували тривогу людей, а підтвердили всю критичність становища.

Так, по Рудні-Радовельській щільність забруднення цезієм-137 від 16,4 до 20,4 Кі/км², у селищі Діброви щільність забруднення грунту в житловій зоні досягає 25—69 Кі/км², а окремі «плями» випромінюють 250—530 мкР/год і мають забрудненість 120—400 Кі/км². В обох населених пунктах забрудненість ґрунтів стронцієм, рутенієм, церієм, свинцем, цезієм-134 перевищує всі допустимі норми. Чому ж затягується переселення з територій з підвищеною радіаційною загрозою?

Постанова уряду республіки передбачає відселення жителів Діброви та Рудні-Радовельської в 1991—1992 роках, але на сьогоднішній день Волинським та Закарпатським облвиконкомами розпочато лише проектування нових сіл. Люди поставлені в такі умови виживання, коли вони складатимуть ціну нашій політиці за єдиним критерієм: чи дасть вона хоч якесь поліпшення життя?

До речі, наші люди, не чекаючи загального відселення, самі почали шукати більш безпечні місця на Україні і навіть в інших республіках. Так, лише з Діброви виїхало понад 50 сімей. Але вже сьогодні п'ять з них повернулися. Причини? Вони у всіх такі, як у сімей того ж Михайла Федоровича Сокирки чи Миколи Антоновича Філімончука: поїздили з простягнутою рукою в пошуках житла, роботи, зіткнулися з бездушним ставленням керівників та й повернулися додому.

Це ще раз переконує: для всіх переселенців треба будувати окремі села.

Уже п'ятий рік люди п'ють воду з колодязів, які чомусь так вперто не хочуть обстежувати відповідні республіканські служби. А у всіх нас є небезпідставна підозра, що разом із водою місцеві жителі споживають не тільки «гарячі» частини з Чорнобиля, а й всі ті гербіциди, пестициди й нітрати, що використовуються в сільському господарстві. Свого часу спеціалістами Украгропрому були розроблені наукові рекомендації щодо ведення сільськогосподарських робіт на забруднених територіях. І що ж? Як вони виконуються, який від них ефект? Хто відповів за величезні збитки, завдані їх впровадженням? Можу впевнено відповісти — ніхто.

Для населення Олевського району на 1991 рік республіканськими органами було виділено фонди на холодильники, пральні машини, пилососи, телевізори, велосипеди... Ми сподівалися, що хоч цим зможемо якоюсь мірою зняти відповідну напруженість серед населення. Але наші надії виявилися марними: за три місяці цього року по жодному виду товарів ми не одержали навіть планових фондів, не те що додаткових.

Тяжке становище складається і з забезпеченням індивідуального захисту працюючих. Обіцяні герметичні кабіни для тракторів та комбайнів так і залишилися на папері. Сьогодні вже навіть немає можливості забезпечити всіх механізаторів, доярок і працівників лісу спецодягом. При такій ситуації немає часу для того, щоб з'ясувати відносини, роздавати щедрі обіцянки, «йти назустріч вимогам», — сьогодні потрібні реальні діла, конкретні слова для потерпілих людей.

На 1991—1992 роки держава виділила для Олевського району 8,7 мільйона карбованців для ліквідації наслідків аварії. Чи зможемо ми скористатися ними так, щоб істотно поліпшити життя людей, на долю яких випало стільки страждань?

Згадаймо минуле. Під час окупації території району німецько-фашистськими загарбниками було спалено 25 сіл. Страшне число. А ще страшніший той факт, що три села Олевського району живуть сьогодні лише в нашій пам'яті — Стара Рудня, Буда і Добра. А сьогодні до них приєдналися ще й чорнобильські села.

І ми не маємо права мовчати, згладжувати гостроту. Ми повинні робити все для людей, щоб пом'якшити їхній біль від вогню Чорнобиля.

Василь РУДИК,
голова Олевської районної Ради народних депутатів, депутат Верховної Ради УРСР.
Житомирська область.

У ЧОРНОБИЛІ, де мені довелося прожити цілий рік, серед багатьох приватних будинків є тільки єдиний з живими квітами на підвіконні. Повертаючись пізно з роботи, я іноді зупинявся біля цього будинку, дивився в його теплі вікна на старого чоловіка в селянському одязі за столом, і мені іноді здавалося, що аварія на атомній станції — це просто тяжкий сон...

Василь Хомич Поліщук до аварії на атомній станції працював кіномеханіком у Чорнобилі. І після вибуху ще кілька днів «крутив» кіно для ліквідаторів, поки у Бородянку не евакуювали.

— Трішки там побув, — розповідає він, — і повернувся назад, бо треба було і сад обприскати, і город посапати. Переоформився на свою стару роботу в кінотеатр «Україна» і відтоді вже майже п'ять років працюю в Чорнобилі.

Можливо, про цю зустріч я й не розповідав би в газеті, якби випадково не потрапила на очі поштова листівка з Ейфелевою вежею. На звороті — адреса: Франція, Деуіль ла Барре... Еміль Калмельс.

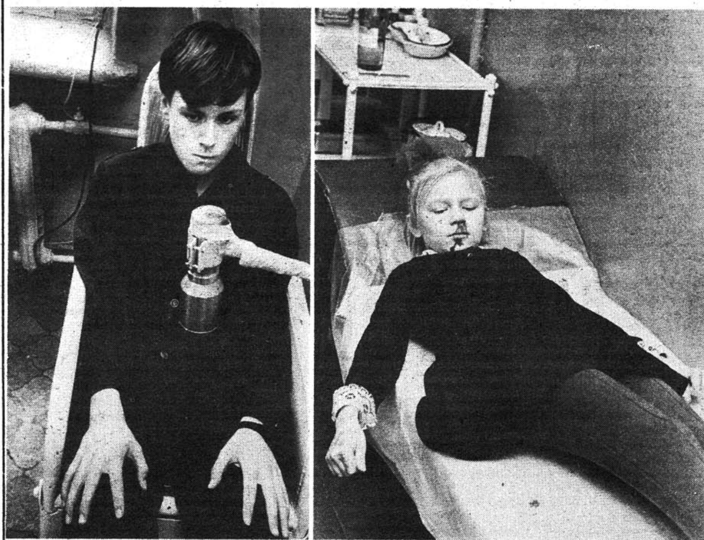
—Це від мого давнього друга. Він мені життя врятував, — пояснив Василь Хомич.

Коли в рідне село Кайтанівку, що на Черкащині, прийшли фашисти, йому було 16 років.

— Згодом мене, Івана та Семена Качурів, Івана Мельника та Івана Гаха — відправили в Німеччину. Не на екскурсію, а на тяжку роботу в містечко Айзенберг. Там, у цехах металургійного заводу, працювало тисячі полонених з багатьох країн світу. Але найважче було тим, кого привезли з Білорусії, України або Росії... Били їх нещадно за найменшу провину. І тоді ми вирішили тікати додому. Втрьох. При першій нагоді сховалися в лісі, а коли стемніло — взяли курс на схід. Ішли тільки вночі, а вдень відсипалися в потаємних місцях. Десь тижнів через два нам дуже не повезло: залізли на черешню в садку, щоб нарвати ягід,

і схопили. П
три дні про
голодними...
били...

Згодом м
план втеч
прокралися
му військов
сховалися п
ми тоді н
на якійсь
перевіряти
нас схопили.
рі кілька д
заводу, де м
їхав поліцей
назад в Ай
якомусь сел

ПРОСТІТЬ НАС, ДІТИ!

Чорнобиль, на жаль, все більше змушує про себе говорити. І через п'ять років після тієї страшної катастрофи про істинні масштаби трагедії не скажуть ні спеціалісти, ні ті, хто досі приховував (і приховує) правду.

— Ми — народ терплячий. Нас змусили забути рідну мову, споганили нашу землю. А тепер ось на наших очах в'януть наші діти... Чи не пора спитати, наприклад, хто давав вказівки боротися з «радіофобією», а не з променевою хворобою, хто задурманював людям голови, що «незначительное повышение радиации не представляет опасности для здоровья людей»?

Милі дітки! Простіть нас, що ми не змогли вчасно прийти вам на допомогу, що не маємо за що вам купити соків чи фруктів, добре годувати.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО.

На знімку: медогляд учнів Поліської середньої школи № 1.

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Недавно
об'єднання
ських і цен
ня 1986 ро
го часу «Ч
на шту
кілька крок
Не буде
лю, бо голов
на ліквідац
їхало тільк
Про те,
йдеться в н
організації

— Шано
Миколайови
виникла в
організація
биль»?

— Прич
тому, що н
танова Ради
№ 325 від
року «Про
щодо поліп
обслуговува
го забезпеч
приймали у
наслідків а
то в нашому
ники місцев
після цьо
вдарили па.

А тому ми,
знову зали
хворобами
ніякої підтр
нити ситуа
липні того
ку відбулас
ференція к
торів, на я
Раду міськ
юз «Чорноб
го й розпо
боротьба з
ліквідаторів
мей. Зокре
карні № 5
довку 200
торів. Цей
увагу цент

...БАГАТО...

...и дасть во- ... поліпшення ... люди, не че- ... о відселен- ... укати більш ... а Україні і ... республіках. ... ови виїхало ... Але вже ... них повер- ...? Вони у ... сімей того ж ... вича Сокир- ... Антоновича ... одили з про- ... в пошуках ... іткнулися з ... енням керів- ... рнулися до- ...

...еконує: для ... треба бу- ... ла.

...люди п'ють ... які чомусь ... очуть обсте- ... республі- ... А у всіх нас ... підозра, що ... місцеві жи- ... не тільки ... з Чорноби- ... біциди, пес- ... що вико- ... сільському ... го часу спе- ... опрому бу- ... укові реко- ... едення сіль- ... робіт на ... иторіях. І ... иконуються, ... кт? Хто від- ... збитки, ... вадженням? ... відповісти — ...

...Олевського ... рік респуб- ... ганами було ... а холодиль- ... шини, пило- ... велосипе- ... ися, що хоч ... юсь мірою ... напруже- ... лення. Але наші надії виявилися марними: за три місяці цього року по жодному виду товарів ми не одержали навіть планових фондів, не те що додаткових.

Тяжке становище складається і з забезпеченням індивідуального захисту працюючих. Обіцяні герметичні кабіни для тракторів та комбайнів так і залишилися на паперах. Сьогодні вже навіть немає можливості забезпечити всіх механізаторів, доярок і працівників лісу спецодягом. При такій ситуації немає часу для того, щоб з'ясувати відносини, роздавати щедрі обіцянки, «йти назустріч вимогам», — сьогодні потрібні реальні діла, конкретні слова для потерпілих людей.

На 1991—1992 роки держава виділила для Олевського району 8,7 мільйона карбованців для ліквідації наслідків аварії. Чи зможемо ми скористатися ними так, щоб істотно поліпшити життя людей, на долю яких випало стільки страждань?

Згадаймо минуле. Під час окупації території району німецько-фашистськими загарбниками було спалено 25 сіл. Страшне число. А ще страшніший той факт, що три села Олевського району живуть сьогодні лише в нашій пам'яті — Стара Рудня, Буда і Добра. А сьогодні до них приєдналися ще й чорнобильські села.

І ми не маємо права мовчати, згладжувати гостроту. Ми повинні робити все для людей, щоб пом'якшити їхній біль від вогню Чорнобиля.

Василь РУДИК,
голова Олевської районної Ради народних депутатів, депутат Верховної Ради УРСР.
Житомирська область.

ЯБЛУКО ДРУГА

У ЧОРНОБИЛІ, де мені довелося прожити цілий рік, серед багатьох приватних будинків є тільки єдиний з живими квітами на підвіконні. Повертаючись пізно з роботи, я іноді зупинявся біля цього будинку, дивився в його теплі вікна на старого чоловіка в селянському одязі за столом, і мені іноді здавалося, що аварія на атомній станції — це просто тяжкий сон...

Василь Хомич Поліщук до аварії на атомній станції працював кіномеханіком у Чорнобилі. І після вибуху ще кілька днів «крутив» кіно для ліквідаторів, поки у Бородянку не евакуювали.

— Трішки там побув, — розповідає він, — і повернувся назад, бо треба було і сад обприскати, і город посапати. Переоформився на свою стару роботу в кінотеатр «Україна» і відтоді вже майже п'ять років працюю в Чорнобилі.

Можливо, про цю зустріч я й не розповідав би в газеті, якби випадково не потрапила на очі поштова листівка з Ейфелевою вежею. На звороті — адреса: Франція, Деуіль ла Барре... Еміль Калмельс.

—Це від мого давнього друга. Він мені життя врятував, — пояснив Василь Хомич.

Коли в рідне село Кайтанівку, що на Черкащині, прийшли фашисти, йому було 16 років.

— Згодом мене, Івана та Семена Качурів, Івана Мельника та Івана Гаха — відправили в Німеччину. Не на екскурсію, а на тяжку роботу в містечко Айзенберг. Там, у цехах металургійного заводу, працювало тисячі полонених з багатьох країн світу. Але найважче було тим, кого привезли з Білорусії, України або Росії... Били їх нещадно за найменшу провину. І тоді ми вирішили тікати додому. Втрьох. При першій нагоді сховалися в лісі, а коли стемніло — взяли курс на схід. Ішли тільки вночі, а вдень відсипалися в потаємних місцях. Десь тижнів через два нам дуже не повезло: залізли на черешню в садку, щоб нарвати

ягід, [illegible] нас [illegible]и — і схопили. Привезли на завод, три дні протримали в камері голодними... Але чомусь не били...

Згодом ми розробили інший план втечі з Німеччини — прокралися вночі на платформу військового ешелону і сховалися під брезент. Далеко ми тоді н[illegible]аїхал[illegible]бо вранці на якійсь [illegible]ції [illegible]і почали перевіряти вантажі — і всіх нас схопили. Тримали в карцері кілька днів, а потім з того заводу, де ми працювали, приїхав поліцейський і повів нас назад в Айзенберг. Потім в якомусь селі він випив горілки і, коли ми вийшли в поле, застрелив з пістолета Івана Мельника. Мабуть, за те, що в нього при обшуку знайшли комсомольський квиток. Іван упав у картоплиння і не встиг сказати жодного слова. Пізніше ми поховали його біля місцевого кладовища.

Після допиту в тюрмі мені й Івану Качуру призначили по двадцять п'ять ударів гумовим кийком. Клали на довгий стіл, зв'язували руки внизу і били по спині. Свої удари я дорахував до вісімнадцяти, а потім втратив свідомість. Після цього нас привезли на завод, роздягли перед строєм полонених і показали всім на наших спинах результати втечі...

Несподівано у вікно хтось постукав, і Василь Хомич перервав свою розповідь.

— Це моя красуня їсти просить. Синичка. Зголодніла, бо я після вахти довго в Чорнобилі не був. Треба насіння їй винести.

Коли господар повернувся знадвору, то я запитав:

— А як вас доля з французом звела?

— Мабуть, його Бог послав. Якби не він, то я ніколи не повернувся б додому. Після тих двадцяти п'яти ударів я дуже заслаб і захворів. Схуд,

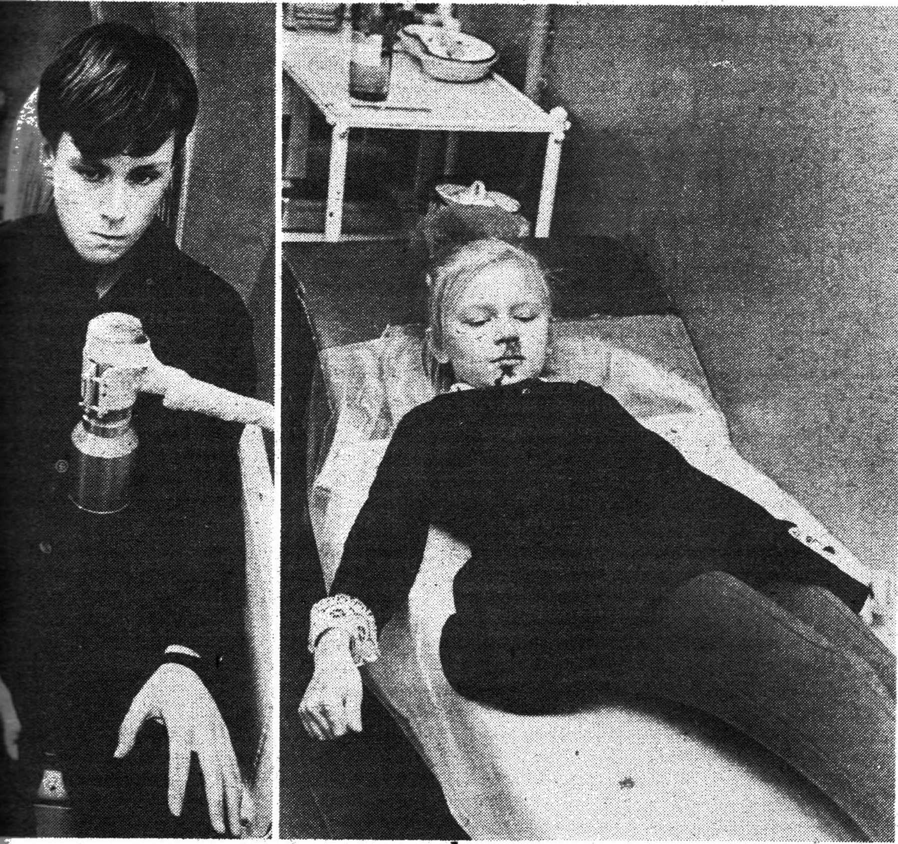
Невигадан...

тільки очі бл... Калмельс не ... ти. Він хоч і ... лоненим, але ... французам от... ки від своїх ... і віддавав мен... харч, поки я с... хлопець був — ... кий. Ми з ним ... українських сл... мене — фран... шкодили ми р... де тільки могл... стам...

А далі скла... канці почали ... берг, і нас пос... ко Талайшвайл... шеї. При пери... Качур і Семе... звідти в бік ... ся в скирті со... вали там, а ... американськи... вони хлопці. ... вволю і свіж... локом, і шок... тільки, що бор... не було. А п... альному пунк... нували їхати ... у будь-яку кр... Англію, Фран... Канаду... Офіц... ликої карти с... нам про прир... країн. Але ме... тоді ніяког... тілося тільк... ше додому. ... Кайтанівку я ... ни 1945 року. ... лася моя нім...

— А фран... лася?

— Абсолют... Після війни ... кіномеханіків ... був направле... Чорнобиль. М... лося. Земля д... би багато, ди... ягід, трави... ... дували з моє... будинок. Сад ...

ПРОСТІТЬ НАС, ДІТИ!

...жаль, все більше змушує про... через п'ять років після тієї ...рофи про істинні масштаби ...кують ні спеціалісти, ні ті, хто ...(і приховує) правду.

...од терплячий. Нас змусили за..., споганили нашу землю. А те...их очах в'януть наші діти... Чи ..., наприклад, хто давав вказів...«радіофобією», а не з промене... хто задурманював людям голо...тельное повышение радиации не представляет опасности для здоровья людей»?

Милі дітки! Простіть нас, що ми не змогли вчасно прийти вам на допомогу, що не маємо за що вам купити соків чи фруктів, добре годувати.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО.

На знімку: медогляд учнів Поліської середньої школи № 1.

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

«І БОРЕМОС...

Недавно в Чорнобилі в бібліотеці науково-виробничого об'єднання «Прип'ять» я переглянув вирізки з республіканських і центральних газет, які вийшли в світ після 26 квітня 1986 року. Ось заголовки деяких статей і репортажів того часу: «Шахтарі [illegible] реактором», «Посланці Донбасу йдуть на шт[illegible] Гірни[illegible] Донецька на ЧАЕС», «До перемоги — кілька кроків...»

Не будемо іронізувати з приводу занадто бадьорого стилю, бо головна істина в тому, що у важкий час для всіх нас на ліквідацію наслідків аварії на Чорнобильській АЕС поїхало тільки з Донецька 5,5 тисячі чоловік.

Про те, як живеться колишнім ліквідаторам тепер, і йдеться в нашій розмові з головою Ради Донецької міської організації Союз «Чорнобиль» В. Трубниковим.

— Шановний Володимире Миколайовичу, чому й коли виникла в Донецьку міська організація Союз «Чорнобиль»?

— Причина передусім у тому, що коли вийшла постанова Ради Міністрів СРСР № 325 від 31 березня 1990 року «Про додаткові заходи щодо поліпшення медичного обслуговування й соціального забезпечення осіб, які приймали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС», то в нашому Донецьку керівники місцевих органів влади після цього буквально не вдарили пальцем об палець.

А тому ми, як і в минулому, знову залишилися зі своїми хворобами і проблемами без ніякої підтримки. Щоб змінити ситуацію на краще, в липні того ж року в Донецьку відбулася установча конференція колишніх ліквідаторів, на якій було обрано Раду міської організації Союз «Чорнобиль». Після цього й розпочалася затяжна боротьба за виживання як ліквідаторів, так і їхніх сімей. Зокрема в міській лікарні № 5 оголосили голодовку 200 колишніх ліквідаторів. Цей факт привернув увагу центрального телебачення, газет, радіо. І тільки після цього Донецька обласна Рада народних депутатів прийняла наприкінці липня 1990 року постанову про введення в дію всіх пунктів згаданої Постанови Ради Міністрів СРСР.

— І відтоді, мабуть, у ліквідаторів почалося райське життя?

— Коли не рахувати нерозв'язаних житлових проблем, незадовільного медичного обслуговування, поганого санаторного лікування і т. д.

— Якщо не секрет, то скільки колишніх ліквідаторів одержали квартири за минулі роки на пільгових умовах?

— На моїй пам'яті — тільки два чоловіки з тих, що пройшли через чорнобильську зону. Вся наша надія на майбутній 90-квартирний будинок, на спорудження якого ЦК Компартії України погодився виділити зі свого бюджету необхідні кошти...

— А яка ситуація з медичним обслуговуванням ліквідаторів?

— Вкрай погана. Скажімо, на сьогоднішній день для чорнобильців виділено 60 ліжок у міській лікарні № 5 і 30 — у лікарні № 15, де в двох палатах знаходяться одночасно по 15 чоловік. До речі, в цих палатах немає навіть рукомийників. Крім спеціальної медичної апаратури, не вистачає також і кваліфікованого медичного персоналу, який міг би на високому рівні лікувати людей, які зазнали сильного радіаційного опромінення в екстремальних умовах. На мій погляд, доречно було б залучити і спеціалістів нетрадиційних методів лікування — психотерапевтів, екстрасенсів, травників...

— Який же вихід з цієї ситуації?

— Створити на базі лікарні, яка належала раніше 4-му управлінню Міністерства охорони здоров'я УРСР, спеціалізовану обласну клініку для лікування не тільки учасників ліквідації аварії, а й членів тих 170 сімей, які були евакуйовані з Прип'яті в Донецьк. Здоров'я цих людей теж підірване дуже сильно...

— Володимире Миколайовичу, не так давно мені довелося побувати в «саркофазі» і розмовляти з шахтарями, які виконують там бурові роботи з метою пошуку ядерного палива в зруйнованому енергоблоці. Мужності цим людям не позичати. А як склалася доля тих шахтарів, які після аварії працювали на ЧАЕС?

— Важко. Для багатьох — навіть трагічно. Точних даних тільки по шахтарях у мене немає. Але на сьогоднішній день внаслідок радіаційного опромінення вже помер 21 учасник ... на ЧАЕС. С...

— 120 челов... втратив здоро... два-три місяц... ро, що й до ... країни не ви... грами щодо ... ня колишні... які втратили ... буде платит... після перехо... менш оплач...

— З нашо... льовується н... картина. Хот... Володимире ... яку допомогу ... союзна орг... «Чорнобиль»...

— Зв'язку ... зацією у нас ... має ніякого. ... факт: недавн... — 31 березн... спробу бути ... засіданні пре... ди Союзу «Ч... вів його през... кошитний. А... пустили ні ме... ників з Дніп... тебської обл... ції «Діти ... нас в Донець... Рада міської ... юз «Чорнобил... чинено для в... ховається від... В. Шовкошит... зрозуміло. Я... що в Донець... за своє вижи... ку. І цій бо... кінця...

Микола...

ГОЛОС України

...ЛУКО ДРУГА

Невигадана історія

...и —
...зли на завод,
...али в камері
...чомусь не

...робили інший
...Німеччини —
...на платфор-
...ешелону і
...езент. Далеко
...бо вранці
...ці почали
...аж — і всіх
...али в карце-
...потім з того
...ацювали при-
... і повів нас
...рг. Потім в
...випив горілки

і, коли ми вийшли в поле, застрелив з пістолета Івана Мельника. Мабуть, за те, що в нього при обшуку знайшли комсомольський квиток. Іван упав у картоплиння і не встиг сказати жодного слова. Пізніше ми поховали його біля місцевого кладовища.

Після допиту в тюрмі мені й Івану Качуру призначили по двадцять п'ять ударів гумовим кийком. Клали на довгий стіл, зв'язували руки внизу і били по спині. Свої удари я дорахував до вісімнадцяти, а потім втратив свідомість. Після цього нас привезли на завод, роздягли перед строєм полонених і показали всім на наших спинах результати втечі...

Несподівано у вікно хтось постукав, і Василь Хомич перервав свою розповідь.

— Це моя красуня їсти просить. Синичка. Зголодніла, бо я після вахти довго в Чорнобилі не був. Треба насіння їй винести.

Коли господар повернувся знадвору, то я запитав:

— А як вас доля з французом звела?

— Мабуть, його Бог послав. Якби не він, то я ніколи не повернувся б додому. Після тих двадцяти п'яти ударів я дуже заслаб і захворів. Схуд, тільки очі блищали. А Еміль Калмельс не дав мені померти. Він хоч і був військовополоненим, але німці дозволяли французам отримувати посилки від своїх рідних. От Еміль і віддавав мені майже весь харч, поки я оклигав. Хороший хлопець був — високий і стрункий. Ми з ним дружили. Я його українських слів навчав, а він мене — французьких. Ну, і шкодили ми разом на заводі, де тільки могли. На зло фашистам...

А далі склалося так: американці почали бомбити Айзенберг, і нас повезли під містечко Талайшвайлер копати траншеї. При першій нагоді я, Іван Качур і Семен Качур втекли звідти в бік фронту. Сховалися в скирті соломи, переночували там, а вранці побачили американських солдат. Веселі вони хлопці. Нагодували нас вволю і свіжим хлібом, і молоком, і шоколадом. Жаль тільки, що борщу і сала в них не було. А пізніше, на спеціальному пункті, нам запропонували їхати і жити на вибір у будь-яку країну — Америку, Англію, Францію, Австралію, Канаду... Офіцер стояв біля великої карти світу і розповідав нам про природу кожної з цих країн. Але мені не хотілося тоді ніякого раю. Хотілося тільки якнайшвидше додому. В своє село Кайтанівку я повернувся восени 1945 року. Тоді й закінчилася моя німецька епопея.

— А французька як почалася?

— Абсолютно несподівано. Після війни я закінчив курси кіномеханіків у Києві і звідти був направлений на роботу в Чорнобиль. Мені тут сподобалося. Земля дуже красива, риби багато, диких качок, грибів, ягід, трави... Одружився, збудували з моєю Вірою хороший будинок. Сад виростили. А потім якось приходить лист від моєї матері, а в конверті — поштова листівка з Франції. Вона звідти на Кайтанівку прийшла. Пішов я з тією листівкою до вчительки французької мови — і вона все написане переклала. Тоді я й дізнався, що мій друг Еміль Калмельс залишився живим. Що одружений, має дітей і живе в передмісті Парижа Деуіль ла Барре. Отже, моя фотографія з адресою все-таки збереглася в Еміля. А я його фотографію загубив, коли потрапив під бомбардування...

Дав я відповідь Емілю. Написав, де зараз живу, де працюю... А потім, це був 1976 рік, від Еміля прийшло запрошення мені й дружині приїхати до нього в гості. Спочатку мені було відмовлено, а пізніше, восени, з Києва прийшла відповідь: віза дозволена. Заплатив я за закордонний паспорт 301 карбованець. Обміняли в банку 170 карбованців на франки. Просив візу на зиму, бо восени треба було заготовляти корми для корів, свиней, курей і качок. Настав час, склав подарунки, сів на поїзд і прямо в Париж. Там на залізничному вокзалі мене й зустрів Еміль зі своєю дружиною Христиною, донькою і сином. Обнялися, сміялися крізь сльози...

Поки Василь Хомич розповідав свою історію, надворі стемніло. Він встав з-за столу, клацнув вмикачем — і невидима електроенергія з Чорнобильської атомної станції спалахнула в лампочці сліпучим вогнем. Краплинка добра серед чорного океану горя...

— Гостював я в Еміля вісімнадцять днів, — продовжував свою оповідь господар. — У нього з дружиною красивий і міцний двоповерховий будинок. Хороший сад. Батько в Еміля був власником мідеплавильного заводу. Але й інші французи живуть добре. Взагалі це дуже гарні люди. Де тільки я не побував за ті дні! І на Ейфелевій вежі, і на острові, де жив граф Монте-Крісто, і біля Тріумфальної арки... А ввечері дзвонили в Чорнобиль, у мене тоді був телефон вдома...

Через кілька років Василь Хомич поїхав до свого друга Еміля Калмельса ще раз — на входини в новий будинок, споруджений в стилі терему.

А коли вибухнув атомний реактор на Чорнобильській станції, Еміль написав короткого листа: «Приїжджай до мене зі своєю дружиною назавжди. Моя Франція стане батьківщиною і для мого друга. Я дарую собі, Васю, той будинок, в якому ти гостював перший раз...»

— І чому ви не поїхали, Василь Хомич? — запитав я після довгої мовчанки.

— Повітря там, у Франції, не таке, як у нас.

Василь Хомич закінчив розповідати і раптом запропонував:

— Хочете скуштувати французьких яблук?

Дістав їх з глибокого погреба під підлогою. Обмив, витер чистим рушником, поставив тарілку на стіл і пояснив:

— Коли їздив у Францію, Еміль нарізав мені черенків з найкращої яблуні. Я прищепив їх у себе в саду.

Я розрізав одне яблуко і скуштував його. Смак французького джонатану був кисло-солодким з неповторним ароматом...

На другий день, діставши довгу драбину й секатор, ми різали черенки з «французької» яблуні для мого саду. Коли прощалися, Василь Хомич сказав:

— Скоро мій будинок у Чорнобилі знесуть, а дерева спиляють. Збережи в своєму саду пам'ять про мого друга Еміля, якого я дуже люблю. Та й мене, може, згадаєш добрим словом...

Микола ХРІЄНКО.

Київ — Чорнобиль — Київ.

НА ЗНІМКУ: Василь Хомич Поліщук біля яблуні, яка родить «французько-чорнобильські» яблука.

Фото автора.

«І БОРЕМОСЬ МИ В ОДИНОЧКУ»...

...Чорнобилі в бібліотеці науково-виробничого ...п'ять» я переглянув вирізки з республікан...них газет, які вийшли в світ після 26 квіт...сь заголовки деяких статей і репортажів то...ві пі... реактором», «Посланці Донбасу йдуть ...ни... онецька на ЧАЕС», «До перемоги —

...онізувати з приводу занадто бадьорого сти...тина в тому, що у важкий час для всіх нас ...слідків аварії на Чорнобильській АЕС по... Донецька 5,5 тисячі чоловік.

...живеться колишнім ліквідаторам тепер, і ...розмові з головою Ради Донецької міської ... «Чорнобиль» В. Трубниковим.

Коментар президента Всесоюзної організації Союз «Чорнобиль» Володимира ШОВКОШИТНОГО:

...Володимире ...ому й коли ...цьку міська ...з «Чорно-

...передусім у
...вийшла пос-
...стрів СРСР
...резня 1990
...кові заходи
... медичного
... соціально-
... осіб, які
...у ліквідації
...на ЧАЕС»,
...цьку керів-
...ганів влади
...квально не
... об палець.

...в минулому,
...и зі своїми
...лемами без
... Щоб змі-
...а краще, в
...у в Донець-
...ановча кон-
...іх ліквіда-
...уло обрано
...анізації Со-
... Після цьо-
...н затяжна
...живання як
... і їхніх сі-
... міській лі-
...осили голо-
...ніх ліквіда-
... привернув
...ого телеба-

чення, газет, радіо. І тільки після цього Донецька обласна Рада народних депутатів прийняла наприкінці липня 1990 року постанову про введення в дію всіх пунктів згаданої Постанови Ради Міністрів СРСР.

— І відтоді, мабуть, у ліквідаторів почалося райське життя?

— Коли не рахувати нерозв'язаних житлових проблем, незадовільного медичного обслуговування, поганого санаторного лікування і т. д.

— Якщо не секрет, то скільки колишніх ліквідаторів одержали квартири за минулі роки на пільгових умовах?

— На моїй пам'яті — тільки два чоловіки з тих, що пройшли через чорнобильську зону. Вся наша надія на майбутній 90-квартирний будинок, на спорудження якого ЦК Компартії України погодився виділити зі свого бюджету необхідні кошти...

— А яка ситуація з медичним обслуговуванням ліквідаторів?

— Вкрай погана. Скажімо, на сьогоднішній день для чорнобильців виділено 60 ліжок у міській лікарні № 5 і 30 — у лікарні № 15, де в двох палатах знаходяться одночасно по 15 чоловік. До речі, в цих палатах немає навіть рукомийників. Крім спеціальної медичної апаратури, не вистачає також і кваліфікованого медичного персоналу, який міг би на високому рівні лікувати людей, які зазнали сильного радіаційного опромінення в екстремальних умовах. На мій погляд, доречно було б залучити і спеціалістів нетрадиційних методів лікування — психотерапевтів, екстрасенсів, травників...

— Який же вихід з цієї ситуації?

— Створити на базі лікарні, яка належала раніше 4-му управлінню Міністерства охорони здоров'я УРСР, спеціалізовану обласну клініку для лікування не тільки учасників ліквідації аварії, а й членів тих 170 сімей, які були евакуйовані з Прип'яті в Донецьк. Здоров'я цих людей теж підірване дуже сильно...

— Володимире Миколайовичу, не так давно мені довелося побувати в «саркофазі» і розмовляти з шахтарями, які виконують там бурові роботи з метою пошуку ядерного палива в зруйнованому енергоблоці. Мужності цим людям не позичати. А як склалася доля тих шахтарів, які після аварії працювали на ЧАЕС?

— Важко. Для багатьох — навіть трагічно. Точних даних тільки по шахтарях у мене немає. Але на сьогоднішній день внаслідок радіаційного опромінення вже помер 21 учасник ліквідації аварії на ЧАЕС. Стали інвалідами — 120 чоловік. Багато хто втратив здоров'я і хворіє по два-три місяці. Дуже прикро, що й до цього часу Уряд країни не виробив чіткої програми щодо працевлаштування колишніх ліквідаторів, які втратили здоров'я. Хто буде платити компенсацію після переходу на легшу й менш оплачувану роботу?

— З нашої розмови вимальовується не дуже весела картина. Хотілося б знати, Володимире Миколайовичу, яку допомогу надає вам Всесоюзна організація Союз «Чорнобиль»?

— Зв'язку з цією організацією у нас практично немає ніякого. Ось лише один факт: недавно, а якщо точно — 31 березня — я зробив спробу бути присутнім на засіданні президентської Ради Союзу «Чорнобиль», яке вів його президент В. Шовкошитний. Але в зал не допустили ні мене, ні представників з Дніпровської та Вітебської областей, організації «Діти Чорнобиля»... У нас в Донецьку, коли засідає Рада міської організації Союзу «Чорнобиль», двері відчинено для всіх. А для чого ховається від нас шановний В. Шовкошитний — мені не зрозуміло. Ясно тільки одне, що в Донецьку ми боремося за своє виживання в одиночку. І цій боротьбі не видно кінця...

Розмову вів **Микола ІВАНЕНКО.**

— Дійсно факт, про який повідомляє Володимир Миколайович Трубников, мав місце. **На засіданні президії** Всесоюзної організації Союз «Чорнобиль» були запрошені тільки члени президії. А чому має бути інакше? Уявіть собі, що на президії Верховної Ради УРСР ми почали б вирішувати питання районних Рад. Яка то була б робота? Всьому своє місце і час. Крім того, напередодні відбулося засідання президії республіканської організації Союз «Чорнобиль», де В. Трубников міг вирішити, або принаймні поставити свої проблеми. Нагадаю, що кожного четверга я, як президент Союзу «Чорнобиль», приймаю всіх бажаючих з 16-ї години дня і до безкінечності. Двічі на тиждень приймаю відвідувачів і як депутат Верховної Ради УРСР. Що стосується Донецької міської Ради Союзу «Чорнобиль», то порадив би її керівництву тісніше співробітничати з Донецькою обласною організацією, яка знаходиться у Макіївці.

Користуючись нагодою, хочу повідомити і про приємні факти. Наприклад, до п'ятої річниці аварії на ЧАЕС ми разом з редакцією радіомовлення на зарубіжні країни Держтелерадіо УРСР, Баварським радіо ФРН і Баварським Червоним Хрестом провели спільну акцію «Чорнобильський тиждень». Завдяки цьому вже відправлено в кожний обласний центр України 250 тисяч одноразових шприців для лікування ліквідаторів. Крім цього, за час «Чорнобильського тижня» зібрано понад 20 мільйонів німецьких марок, з них 4,5 мільйона буде використано для подання гуманітарної допомоги жителям України.

Плануємо привезти з ФРН на 5,5 мільйона марок спеціальної апаратури для обладнання діагностичних лабораторій в нашій республіці. Посильну допомогу медичними інструментами наш Союз «Чорнобиль» вже надав і жителям потерпілих районів Київської, Житомирської та Ровенської областей. Для дітей відправлено 35 тонн цитрусових.

Окремо скажу й про те, що всі члени президентської Ради Всесоюзної організації Союз «Чорнобиль» були одними з авторів всіх законів, які стосуються чорнобильських проблем. Повірте, то була дуже складна й важка робота.

І останнє. В цей тяжкий для всіх нас час хочу звернутися до всіх ліквідаторів-чорнобильців з одним-єдиним закликом: «Єднаймося, побратими, бо сила наша — саме в цьому!»

КОЛИ Ж ВИСОХНУТЬ НАШІ СЛЬОЗИ?

Материнські сльози. Скільки виплакано їх, доки росли наші сини: то хворіли, то шкільні проблеми, то хтось скривдить. Але ніхто навіть уявити не міг, яке горе чекає нас після призову хлопців до війська. Те, що роблять в армії з нашими дітьми, інакше як злочином не назвеш. І найстрашніше, що ми абсолютно безсилі щось змінити. Наші вимоги про гарантії захисту життя, здоров'я, честі та людської гідності наших дітей-військовослужбовців строкової служби систематично ігноруються.

Постанови Верховної Ради України фактично не виконуються. Дані про загибель, каліцтва, захворювання солдатів приховуються. За даними Комітету по зв'язках з Міністерством оборони при Раді Міністрів УРСР лише 39 відсотків юнаків осіннього призову залишилося на Україні, а 61 — пішли служити за межі республіки. На призовних комісіях їм погрожували трибуналом, залякували Чорнобилем, обдурювали обіцянками одержувати західнонімецькі марки. Нині наші сини знову в Литві, Азербайджані, Грузії, Туркменії, Башкирії, Казахстані і навіть у Мозамбіку й на Кубі. Знову ллються материнські сльози, яких не хочуть помічати чиновники в погонах.

Аналіз листів від солдатів та їхніх батьків, які надходять до комітетів солдатських матерів з усіх регіонів Радянського Союзу, свідчить, що порядок комплектування військових підрозділів, внутрішні «закони», за якими армія живе і діє, не в змозі найближчим часом навести належний порядок у війську.

Практика приховування статистики смертності в армії призводить до ще страшніших фактів насильства і наруги над солдатами. Існуюча система розслідування злочинів військовою прокуратурою зорієнтована на приховування справжньої картини смертей і каліцтва. Військові трибунали не можуть бути незалежними й об'єктивними, бо поставлені в такі умови, коли їхній добробут, військові звання, службова кар'єра залежать від міністерства оборони.

Ганьбою нашого суспільства є будівельні батальйони. Це антиконституційна форма примусової праці, а не військові підрозділи. Тут служать, як правило, колишні засуджені. Тому саме в цих частинах особливо «вишукані» методи знущань: відрізають вуха, підвішують за ноги і колять голками п'яти, розпинають, прибиваючи цвяхами долоні, гвалтують. Не витримуючи знущань, солдати тікають з війська. Їх ловлять і повертають знову в ті ж частини. Знущання тривають. Доведені до відчаю, молоді люди божеволіють, кінчають життя самогубством, починають пиячити, вживати наркотики. За неофіційними даними кожного року з військових частин, не витримавши знущань, тікає майже дві тисячі чоловік. Ховаються по хатах, у лісах, в льохах. Розумні молоді хлопці, боячись знову потрапити у військо, перетворюються на бомжів, алкоголіків, жебраків.

Чинне законодавство не дозволяє втручатися в справи армії цивільним органам правосуддя. Таким чином скалічені солдати навіть не мають документів, що стали каліками в армії.

Усі ці проблеми неодноразово порушувалися матерями перед Верховною Радою та урядом республіки. Але мало що змінилося.

Заради всього святого на землі, заради майбутнього нашого народу благаємо народних депутатів вжити термінових заходів, щоб хоч якось змінити жахливу ситуацію, яка склалася в армії. Треба прискорити прийняття законів про проходження військової строкової та альтернативної служби громадянами України, про правовий та соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей. Необхідно також створити механізм кримінальної відповідальності генералів та офіцерів за загибель і каліцтво солдатів, запровадити нову систему соціального забезпечення інвалідів Збройних Сил, матерів, вдів та сиріт, забезпечити можливість інспекторських поїздок членів комітетів солдатських матерів до військових частин.

Голова Координаційної ради Організації солдатських матерів України Л. ТРУХМАНОВА; Співголова Координаційної ради Н. КОВАЛЕНКО;
Голова Київського комітету солдатських матерів В. АРТАМОНОВА;
Голова Полтавського комітету солдатських матерів Л. МАРЧЕНКО;
Голова Ровенського комітету солдатських матерів Ф. БАГИНСЬКА.

Фото Романа ТАМПОЛЬСЬКОГО.

КОРОТКО З ЛИСТІВ

Демократія — це влада народу. А яка влада може бути без власності на землю, на засоби виробництва?.. Приватна власність — це одна з складових частин демократії. Без приватної власності не може бути і демократії...

Г. СКЛЯР.
Харків.

Я впевнений, що проти приватної власності виступають ті люди, котрі самі не працюють на землі і не хочуть працювати, але люблять цей загальний котел, з якого можна вирвати шматок побільше. Це ті люди, які хочуть жити за рахунок інших...

Д. МАЛЬОНА.
смт Овідіополь
Одеської області.

...Зневажена рідна мова, забута релігія, забуті власна історія, власне коріння. Чи справедливо, що українець на своїй же землі позбавлений можливості учити дітей рідною мовою, відроджувати свій національний дух? Свідомий українець — цей той, який в першу чергу дбає про свою духовність, про свій народ, у кого в серці Бог і Україна...

Т. МАТІЙЧУК.
місто Броди
Львівської області

...Усі ці демократичні рухи, борці за вільну Україну хочуть встановити на Україні панство, бандерівщину, фашизм. Вони себе називають панами, розводять смуту серед мешканців України, штовхають людей до страйків, демонстрацій, голодовок. Ми всі завжди жили разом зі своїми братами і сестрами — народами СРСР, і ніхто не зможе нас розбити...

А. ШЕВЧЕНКО.
Кременчук.

БОЛЯЧЕ!

(ІЗ СТАТТІ ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА В. ДУДНИКА В «МОСКОВСКИХ НОВОСТЯХ» 14 КВІТНЯ 1991 р.)

Чому народ змінив свою безмежну любов до армії на «любов безжальну?».

Правда про Афганістан жахнула всіх. Але вина за чужі, верхівково-апаратні злочинні рішення лягла не на справжніх винуватців, а на Збройні Сили. Не додали їм слави тбіліські, бакинські і прибалтійські події. Армія і далі виконувала глибоко чужі їй завдання — втручатися у внутрішні національні і політичні конфлікти.

На мій погляд, сталося це тому, що нова зовнішня політика ввійшла в глибоке протиріччя з старою військовою доктриною, котра вимагала шукати потенційного ворога в усьому оточуючому нас світі. Образ зовнішнього ворога розплився, зник. Величезні Збройні Сили стали зовнішньо націлені ні на що. І ось тоді їх могутній потенціал був переорієнтований на ворога внутрішнього, яким і виявився його величність народ, який, як відомо, завжди правий. Розпався постулат про єдність. Похитнулась і догма про «любиме дітище». Надбанням громадськості стали продіблятина в армії дідівщина і зв'язане з нею дезертирство. Солдатські матері довідалися, що від нестатутних відносин за останні п'ять років загинуло більше солдатів, ніж за час війни в Афганістані. «Почесні обов'язки кожного громадянина Радянського Союзу» перетворилися в ганебні взаємовідносини новобранців і старослужбовців. Зі сторінок преси посипалися взаємні обвинувачення в приховуванні справжнього становища в Збройних Силах і в наклепі на Радянську Армію. Цей малоконструктивний діалог триває й до цього часу.

Так, справді, в армії, як рівний з рівним, служать і нормальні патріоти, і інваліди і кримінальники. Солдатів заганяють служити з примусу, тисячі з них у бігах. Офіцери не довіряють генералам, а генерали у всіх бідах звинувачують офіцерів. У бойовій підготовці — формалізм, замість бойової виучки — господроботи. Бойові кораблі на приколі через несправність, а реактивні лайнери ненадійні.

Але правда і те, що в армії панує побутова невлаштованість офіцерських сімей, соціальна незахищеність, невпевненість у завтрашньому дні.

Армія і суспільство — сполучені судини, і процеси, які проходять в них, ідентичні. У нас знайшлися сили сказати, що наше суспільство хворе і потребує глибоких змін. Треба визнати, що на ту ж хворобу хворіє і армія. Їй необхідна нова доктрина, яка не протирічить нашій сучасній політиці. Що таке «розумна військова достатність» при нашому прагненні до миру і відсутності потенційного ворога? І чи необхідний армії загальний військовий обов'язок при зростаючій вимозі до професіоналізму? На ці і ще багато інших питань потрібно відповісти уже сьогодні, поки збережені залишки минулого патріотизму і перемога в Великій Вітчизняній війні все ж переважує поразку «обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані».

Але жодного слова не було сказано про це на першій всеармійській партійній конференції, яка недавно відбулася. Знайшовся час, щоб захоплюватися «справжнім ленінським терпінням» Президента «в пошуках всенародної згоди», звинуватити в усіх смертних гріхах ілюзорних реваншистів, похвалитися «зменшенням небойових втрат в армії». А сказати про справжні причини втрати авторитету армії ні в кого не вистачило мужності.

А в цей час значна частина офіцерів і генералів замість активного реформування армії до рівня — ні, не сьогоднішнього — завтрашнього дня, місяцями просиджує на чолі з маршалами вчорашнього дня в парламентах, а інші за їхньою командою виводять війська на мітинги стройовим кроком. Цілком забутий політичний урок історії: мітингуюча армія розкладається.

Не критика в пресі розкладає армію, а подібні мітинги і її постійне націлювання не на зовнішнього, а на внутрішнього ворога.

Боляче за армію, яка не бачить, куди ведуть її стройовим кроком. Дуже боляче.

Є багато фактів, які засвідчать про братерські взаємини між українцями та євреями у Львові, як-от створення першої в республіці асоціації «Україна — Ізраїль», проведення «круглого столу» «Українсько-єврейські взаємини: минуле і сучасність», спільних із Товариством української мови імені Т. Шевченка культурних заходів...

Потрібні надзвичайна обережність, терпимість, інтелігентна делікатність у міжнаціональних відносинах. Тут має значення все, бо й мала іскра може викликати великий спалах.

Народний депутат УРСР, секретар правління Спілки письменників України Роман Лубківський, вітаючи вихід видання нашого товариства — газету «Шофар», написав у замітці «Поклик до згоди і братерства»: «Здається, зовсім недавно письменницька організація відкрила своє приміщення для проведення велелюдного вечора на честь видатного єврейського письменника Шолом-Алейхема. Вечір був незвичайним. Вільно звучала єврейська мова, вільно почувалися шанувальники рідної культури, висловлюючи заповітні мрії — про єврейське національне товариство у Львові, виставки, концерти. Деякі мрії здійснилися, а багато чого доброго робиться... у злагоді з національними товариствами росіян, поляків, вірмен. Я переконаний: робиться і робитиметься значно більше. Адже до цього закликає «Шофар», своєрідний і наймолодший у Львові часопис».

Є багато фактів, які свідчать про братерські взаємини між українцями та євреями у Львові, як-от створення першої в республіці асоціації «Україна — Ізраїль», проведення «круглого столу» «Українсько-єврейські взаємини: минуле і сучасність», спільних із Товариством української мови ім. Т. Шевченка культурних заходів тощо. Характерна деталь: активним членом ради нашого товариства є вчений Ярема Полотнюк, син класика української літератури Ірини Вільде.

Саме завдяки такій допомозі наше товариство встигло зробити чимало для відродження єврейської культури. Організовано курси для вивчення єврейської мови. Через них уже пройшли сотні дітей і дорослих. Проведено багато вечорів та концертів з репертуаром на ідиш, лекції з історії єврейського народу, літератури, іудаїзму. Відбулися виставки картин та інших цінностей єврейського мистецтва, культури, релігії в Історичному, Етнографічному музеях та виставочних залах, у Львівському музеї історії релігії експонувалася виставка з Ізраїлю. Скульптори Луїза Штеренштейн і Юлій Шмуклер, а також український архітектор Василь Плихівський створили монументальний пам'ятник 136 тисячам жертв Львівського гетто, член ради товариства Дмитро Вольпер організував фотовиставку про гетто.

на Вільде, Роман Федорів, Роман Іваничук. У передмові до моєї повісті «Зелені надгробники» Ірина Вільде писала: «У повісті.. показано психологію і побут маломістечкових галицьких євреїв, з якими в тій чи іншій життєвій площині контактувався український селянин і міщанин упродовж багатьох століть...»

Львівське товариство єврейської культури імені Шолом-Алейхема створене першим на Україні. Воно вже працює майже три роки, підтримує тісні дружні зв'язки з національними товариствами інших народів. Усім їм, цим товариствам, допомагають місцеві органи влади, обласні організації Українського фонду культури та Спілки письменників України.

Можна впевнено сказати, що ми, представники різних народів, які проживають у Львові, досягли міжнаціонального консенсусу.

СВЯТЕ ЧУТТЯ ВЕЛИКОЇ ЛЮБОВІ

З великим духовним піднесенням святкуємо єврейські національні свята — Пурим, Пейсах, Швуес, Рош-Гашоно, Ханука — у супроводі єврейської музики, пісні, танцю, зокрема, у виконанні хореографічного ансамблю «Мазл-тов» під керівництвом заслуженого діяча культури УРСР Дмитра Ольшанського. У грудні 1989 року наше товариство зараховане до складу Всесвітньої ради єврейської культури.

Зрозуміло, що таку різноманітну діяльність можна здійснювати тільки завдяки сприятливому «клімату» міжнаціональних відносин. Тому викликає здивування замітка в газеті «Известия» від 1 січня цього року, де стверджується: «Едва оперившись, демократическая пресса публикует ряд антирусских и антисемитских статей». Наше товариство негайно відреагувало на цей наклеп і надіслало спростування, яке було надруковане в «Известиях» від 20 лютого. Ми писали, що читаємо місцеву пресу і можемо засвідчити, що таких статей не було. Так, були полемічні публікації, але навіщо називати їх антисемітськими? Невже мало нам справді антисемітських виступів у деяких друкованих органах країни, що треба придумувати їх там, де вони, слава Богу, відсутні, і розпускати недобру славу про Львів? Це несправедливо, бо стан міжнаціональних відносин тут порівняно благополучний.

З давніх-давен у Львові живе пліч-о-пліч багато народів. Є різні релігії і конфесії. І нічого, знаходять спільну мову, долають терня. Органи влади прагнуть національної згоди і всіляко сприяють їй.

Треба, певно, хоч стисло сказати про літературні взаємозв'язки між двома народами в Галичині, зокрема у Львові. Єврейська тематика присутня у творах таких відомих письменників, як Ірина Вільде, Роман Федорів, ...

Оце єднання людських душ виразно проглядається і в житті, і в культурі. Знаменно, що меморіальну дошку Шолом-Алейхему створили скульптор-єврей Петро Фліт і архітектор-українець Василь Каменщик.

Усе це прекрасно, гуманно. Але за тисячу років були і світлі дні, і темні ночі. Зі світлими днями немає проблем. Це — вічне джерело людяності, щирої віри, надії. Але що робити з темними ночами?.. Може, найкраще було б просто забути про них? Але їх з історії не викреслити. То що робити? Скільки б не думав, не гадав, а кращого не придумаю, як ПОКАЯННЯ.

Ось що говорив Ростислав Братунь, відкриваючи «круглий стіл» «Українсько-єврейські взаємини: минуле і сучасність»: «Україна повинна бути доброю матір'ю для всіх своїх дітей. Щодо «темних сторінок» нашої історії, то вони були, але не можна жити лише минулим, не можна ятрити старі рани...»

Це правда. Тому потрібні надзвичайна обережність, терпимість, інтелігентна делікатність у міжнаціональних відносинах. Тут має значення все, бо й мала іскра може викликати великий спалах.

Ось такий прикрий факт. У часописі «Галицький шлях» Перемишлянської районної Ради від 18 грудня 1990 року надруковано вертеп до Різдва. Хоч це й досить неприємно, але доведеться дещо процитувати.

ЖИД:

О, вей! Гевалт! Хтів у вас спитати,
А чи далеко ми тримаєм путь,
В дорозі завжди можна щось купити і продати,
Бо знаєте, хосен торгівлі суть.

КОЗАК:

Ідемо, жиде, ми в незвідані країни...
Де пси тобі полатають штанини...

ЖИД:

О, вей! Гевалт! Така страшна дорога!
Для чого ж ви йдете до того свого Бога?

ГУЦУЛ:

Для чого?.. Не твоя жидівська справа!
Дивись, щоб Сара тебе довго не шукала.

У таких випадках за звичаєм посилаються на народну традицію. Мовляв, давно це виникло і давно написано. Однак, цей вертеп написаний не колись, а нині, і його автор — головний лікар Бібрської лікарні З. Гузарєв, якому газета висловила вдячність. По-друге, нумо, запитаємо саму традицію: чи буде вона наполягати, щоб її суворо дотримувались, якщо це пов'язано з образою іншого народу?

Єдиним засобом запобігання таким прикрим «дрібницям» є особлива чуйність, духовність. Маємо докладати спільних зусиль для підвищення благодатної духовності, тим паче, що український і єврейський народи мають певний досвід у цьому.

Свої короткі нотатки хочу закінчити віршем видатного українського поета і публіциста Павла Грабовського «Народові єврейському»:

Народе, вік роз'єднаний зі мною
Страмотою людської ворожди.
Заблуда стала поміж нас стіною,
Хижацтва ще не зметені сліди.

Нехай козак без жалю вішав «жида»,
Хай жид добра не зичив козаку,
Той час в думках встає, наче огида,
Забудьмо ж ту минувшину гірку.

Нехай чужим тобі
Залишусь я по крові,
Нехибно в моїм серденьку носить
Святе чуття великої любові.

Цей вірш я розумію так: що було, то було. Що було, то пройшло.

А що залишилось? Точніше, що має залишитись? СВЯТЕ ЧУТТЯ ВЕЛИКОЇ ЛЮБОВІ...

Олександр ЛІЗЕН,
письменник, голова Львівського товариства єврейської культури імені Шолом-Алейхема.

Трьома мовами: ідиш, російською та українською розмовляють герої спектаклів Єврейського театру-студії у Львові. Він відкритий при обласному відділенні Українського фонду культури, у Палаці культури ВО «Електрон».

— Ми хочемо відродити кращі традиції популярного у довоєнний час театру-студії «Маска», — говорить художній керівник нового колективу Марк Баціян. — У складі театру-студії самодіяльні артисти. Наприклад, Иосиф Гільстон і Михайло Файнберг — робітники, Поліна Заміховська — пенсіонерка, Альберт Лерман — студент та інші. Щоб заробити кошти на костюми і декорації, ентузіасти організували цикл платних лекцій-концертів, проводять благодійні вечори.

НА ЗНІМКУ: сцена із спектаклю за п'єсою А. Гольдфадена «Чаклунка». Коробейник — електрик виробничого об'єднання «Електрон» Михайло Файнберг, дівчина — учениця львівської СШ № 6 Ірина Гільстон.

Фото Укрінформ

Хокей

ДОВОДИТЬСЯ НЕ ВІРИТИ...

У трьох містах Фінляндії — Хельсінкі, Тампере і Турку тривають чемпіонати світу та Європи з хокею. Але наша розмова, вірніше роздуми, не про запеклі льодові баталії, а про закулісну метушню, що традиційно характерна для збірної СРСР. І головним координатором тут виступає, як і належить, її тренер Віктор Тихонов. Ні, не може Віктор Васильович без інтриг — і край. А відтак, і неправду говорить він часто-густо.

Приміром, під час свого останнього візиту до Києва лідер армійського хокею щосили намагався зіштовхнути лобами... журналістів — київських з московськими.

— Вони весь час їздять на чемпіонати світу, а ви — ні, — намагався розізлити нас гість. — Чому монополія на зарубіжні поїздки належить москвичам? — не вгамовувався Тихонов.

Обурювався він, начебто, і тим, що його земляки — репортери відзначаються... нахабством, сунуть носа не в свої справи. Виявляється, за словами Віктора Васильовича, служителі інформації з Москви, зрозуміло, були незадоволені, що до збірної на турнір «Известий» включили київського форварда Раміля Юлдашева. Йому ж — Тихонову — стрімкий, мов вітер, віртуозний, забиваючий киянин подобається. Ставити хреста на ньому він не збирається, хоча Рамілеві влітку минає тридцять.

Але злукавив тренер і не помічає відтоді Юлдашева, до речі, найкращого бомбардира чемпіонату Радянського Союзу. Важко повірити, що керівники інших збірних отак зневажливо ставляться до своїх найкращих снайперів.

Говорив неправду Віктор Васильович (вже вкотре), проголосивши, що місця в збірній для київських захисників Валерія Ширяєва та Олексія Житника гарантовані. Втім, варто було радянській команді приїхати до Турку, як він відправив додому... саме київський дует оборонців. Що ж сталося, чи, може, хлопці негідно повелися, чи, не дай Боже, оковитої «врізали»? Та де там. Нічого такого не сталося. Виявляється, в останній момент надумали взяти участь у змаганнях на фінському льоду професіонали з НХЛ В. Фетисов, С. Макаров та ще кілька осіб. Чому б, питається, за казенний рахунок не прокотитися до Європи? — подумали собі хлопці. Їхні клуби з розиграшу Кубка Стенлі «загриміли», і робити їм тепер аж до вересня нічого. Хоча у фаворитах у Тихонова обидва давно вже не ходять. Більше того, свого часу вони та ще Ларіонов з Крутовим крові йому зіпсували багато. Але знаючи безпринципність свого колишнього патрона по армійській команді, були спокійними: місце в складі їм заброньоване.

Однак у людини, яка більш-менш розуміється на хокеї, може виникнути цілком природне запитання:

— Яку ж перевагу має Фетисов, якому пішов 34-й рік, перед 27-річним Ширяєвим? Як на мене, ніякої. Більше того, киянин — один з найсильніших сьогодні захисників у радянській хокейній лізі (вона, гадаю, ще не втратила світового авторитету), найкращий бомбардир чемпіонату СРСР серед гравців оборони.

Фетисов же (безумовно, видатний спортсмен) тепер виступає далеко не в найсильнішому клубі НХЛ «Нью-Джерсі Девілз». І, якщо вірити заокеанській пресі, грає досить посередньо.

Але то таке. Оцінка, вважатимемо, дуже суб'єктивна. Та й знайдуться такі, переконаний, які зауважать, що господар збірної має право на власний розсуд визначати її склад. До того ж, В. Тихонов при всіх його «за» і «проти» залишається знаним фахівцем. Не виключено, що його команда і цього разу підніметься на світовий Олімп. Хай їй щастить.

Усе це так, але є й ще суто людські критерії. Гаразд, скажімо, у 19-річного Житника чемпіонати світу ще попереду. А от з Ширяєвим тут явна несправедливість. Це вже вдруге Тихонов «прокочує» його, досвідченого майстра, авторитетну людину, порожняком на чемпіонат світу. Не давши вийти на лід, вручає квиток на дорогу додому. Оригінальний, скажу вам, педагогічний хід.

І, нарешті, виникає ще одна проблема. Україна, зокрема київський «Сокіл», готує класних хокеїстів, на яких є попит у клубах НХЛ (США і Канада), в інших зарубіжних командах. А от для збірної СРСР, бачте, вони не підходять. Постає питання: а який же сенс українським хлопцям виступати в таких змаганнях (причому дуже нецікавих), як чемпіонат Радянського Союзу? Стимулу ж, виходить, ніякого, бо двері до збірної зачинені.

Розмірковуючи над усім цим, починаєш активніше схилятися до ідеї, яку пропонує тренер ризького «Динамо» Евальд Грабовський. Суть її полягає ось в чому: створення в перспективі міжреспубліканської хокейної ліги, до якої могли б увійти по кілька клубів з України, Білорусії, Латвії та Естонії. Ну а збірним цих держав самостійно виступати на всіх міжнародних чемпіонатах і турнірах.

Цікаво, що наставник київського «Сокола» Анатолій Богданов брав участь у нашій розмові з Грабовським і був на боці колеги.

І резюме. Ця неприємна історія з українськими хокеїстами, яких відправили зі збірної Союзу, стане ще однією краплиною, яка впала до практично переповненої чаші терпіння...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, член президії Федерації хокею республіки, спеціальний кореспондент «Голосу України».

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Анатолій Горлов.

Чергові редактори Валентин Лабунський, Людмила Коханець.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Галина Каблак, Галина Адамович, Антоніна Голик, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150801.